

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

LUBOŠ KOZLER

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU
Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMUNIKACE A LIDSKÉ ZDROJE

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

NÁZEV BAKALÁŘSKÉ PRÁCE/TITLE OF THESIS

Analýza fungování Paktu stability a růstu- Kauza žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa

TERMÍN UKONČENÍ STUDIA A OBHAJOBA (MĚSÍC/ROK)

Leden / 2015

JMÉNO A PŘÍJMENÍ / STUDIJNÍ SKUPINA

Luboš Kozler

JMÉNO VEDOUČÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ing. Petr Mach, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ STUDENTA

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci na uvedené téma vypracoval/a samostatně a že jsem ke zpracování této bakalářské práce použil/-a pouze literární prameny v práci uvedené.

Jsem si vědom/a skutečnosti, že tato práce bude v souladu s § 47b zák. o vysokých školách zveřejněna, a souhlasím s tím, aby k takovému zveřejnění bez ohledu na výsledek obhajoby práce došlo.

Prohlašuji, že informace, které jsem v práci užil/a, pocházejí z legálních zdrojů, tj. že zejména nejde o předmět státního, služebního či obchodního tajemství či o jiné důvěrné informace, k jejichž použití v práci, popř. k jejichž následné publikaci v souvislosti s předpokládanou veřejnou prezentací práce, nemám potřebné oprávnění.

Datum a místo:

podpis studenta

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu bakalářské práce Ing. Petru Machovi, Ph.D. za metodické vedení a odborné konzultace, které mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

SOUHRN

- 1. Cíl práce:** Hlavním cílem této bakalářské práce je formulace možných doporučení pro zlepšení funkce Paktu stability a růstu v rámci Evropské unie na základě analýzy kauzy žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa.
- 2. Výzkumné metody:** Syntéza informací, analýza dat.
- 3. Výsledky výzkumu/práce:** Na základě analýzy dat stabilizačních programů Německa a Francie byl zjištěn zásadní nesoulad předpokládaných prognóz deficitu veřejných financí s reálnými údaji. Dále byla zjištěna na základě analýzy procedury při nadměrném deficitu proti Německu a Francii neefektivní funkčnost Paktu stability a růstu. V této kauze bylo přijato bezprecedentní rozhodnutí Evropským soudním dvorem, které mělo vliv na další funkci Paktu stability a růstu.
- 4. Závěry a doporučení:** Funkce a status Paktu stability a růstu by měl být přehodnocen. Pakt stability a růstu by měl udržovat fiskální disciplínu v rámci Evropské unie, ale ne za cenu omezujících rozhodnutí, postrádající politickou legitimitu vůči členským státům Evropské unie.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pakt stability a růstu, deficit, analýza, Evropská unie.

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMIE A MANAGEMENTU

Nárožní 2600/9a, 158 00 Praha 5

SUMMARY

- 1. Main objective:** Main target of this bachelor's essay is formulation of possible recommendations to improve function of Stability and Growth Pact in European union on the base analysis of action by Commission which sought a judgment of decision by Council from the European Court of Justice in case of Germany and France.
- 2. Research methods:** Synthesis of informations, analysis.
- 3. Result of research:** On the base of Stability programs analysis Germany and France was found fundamental incongruity anticipated prognosis of general goverment deficit compared to real data. On the base of Excessive Deficit Procedure analysis against France and Germany was found ineffective function of Stability and Growth Pact. In this case was taken unprecedented decision by European Court of Justice, which had influence to redesign of function Stability and Growth Pact.
- 4. Conclusions and recommendation:** The function and status of Stability and Growth Pact should be reassessed. The Stability and Growth Pact is a rule-based framework for the coordination of national fiscal policies in the European Union, but many of restrictive decisions are without political legitimacy in relation to the Member States of the European Union.

KEYWORDS

Stability and Growth Pact, deficit, analysis, European Union.

JEL CLASSIFICATION

A11, H6, N1, G2, E5.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení:	Kozler Luboš
Studijní program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Komunikace a lidské zdroje
Studijní skupina:	KLZ 6
Téma:	Analýza fungování Paktu stability a růstu
Zásady pro vypracování (stručná osnova práce):	<ol style="list-style-type: none">1. Popis Paktu stability a růstu (odkaz na legislativu EU).2. Plnění podmínek paktu zeměmi eurozóny (data).3. Kauza žaloby EK na Radu a rozhodnutí ECJ (případ Francie a Německa).4. Zhodnocení fungování paktu.
Seznam literatury: (alespoň 4 zdroje)	<p>MACH, P., PILIP, I., ŽÁK, M. <i>Evropská unie</i>, Praha: VŠEM, 2011. 115 s. ISBN 978-80-86730-72-1.</p> <p><i>Euro versus Koruna</i>. 4.vyd. Ivana Pečinková Brno: CDK, 2012. 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.</p> <p>MACH, P. <i>Úskalí evropské integrace</i>, 2. vyd. Praha: CEP, 2003, 95 s. ISBN 80-86547-16-7.</p> <p>Ebeling, R. a kol. <i>Autoři CEPU o euru</i>. Martin Slaný. Praha: CEP, 2010. ISBN 978-80-86547-94-7.</p>
Vedoucí práce:	Ing. Petr Mach, Ph.D.

Prof. Ing. Milan Žák, CSc.
rektor

V Praze dne 1. 2. 2014

Podepsal: Milan Žák
Organizace: Vysoká škola
ekonomie a managementu, o.p.s.
Datum podpisu: 31.1.2014

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část	2
2.1	Fiskální politika	2
2.1.1	Formy fiskální politiky.....	2
2.1.2	Externalita fiskální politiky v rámci Evropské unie	2
2.1.3	Fiskální federalismus v rámci Evropské unie	3
2.1.4	Trendy a problémy v oblasti rozpočtové a fiskální politiky	4
2.2	Charakteristika rozpočtového deficitu a veřejného dluhu	4
2.3	Maastrichtská smlouva	5
2.3.1	Konvergenční kritéria.....	6
2.3.2	Klauzule o neposkytování pomoci (no-bailout).....	7
2.4	Institucionální uspořádání Evropské unie	8
2.5	Pakt stability a růstu	10
2.5.1	Okolnosti vzniku Paktu stability a růstu	10
2.5.2	Definice Paktu stability a růstu	11
2.5.3	Struktura Paktu stability a růstu	12
2.5.4	Reforma Paktu stability a růstu	15
2.5.5	Doplňující nařízení a směrnice Paktu stability a růstu.....	16
2.6	Fiskální pakt	17
3	Metodologická část	18
3.1	Zpracování teoretické části.....	18
3.2	Zpracování praktické části.....	18
4	Praktická část	20
4.1	Případ Německa a Francie v souvislosti z EDP v roce 2004	20
4.1.1	Návrh Evropské komise	20
4.1.2	Zahájení procedury při nadměrném deficitu	20
4.1.3	Evropský soudní dvůr versus rozhodnutí Rady	21
4.2	Německo a Francie versus kritéria Paktu stability a růstu	22
4.2.1	Německo	23
4.2.2	Francie.....	26
4.3	Formulovaná doporučení pro funkci a pozici Paktu stability a růstu	29
5	Závěr	31

Literatura

Internetové zdroje

Přílohy

Seznam zkratk:

ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council (Rada Evropské unie pro hospodářské a finanční záležitosti)
EDP	Excessive Deficit Procedure (procedura při nadměrném deficitu)
EMU	Economic and Monetary Union (Evropská měnové unie)
EU	European Union (Evropská unie)
HDP	Hrubý domácí produkt
SEO	Search Engine optimization (optimalizace vyhledávání pro internetové vyhledavače)

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) – Stabilizační programy Německa.....	23
Tabulka 2 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) Německa	24
Tabulka 3 Veřejný dluh (% HDP) – Stabilizační programy Německa	25
Tabulka 4 Veřejný dluh (% HDP) Německa.....	25
Tabulka 5 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) – Stabilizační programy Francie	26
Tabulka 6 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) Francie.....	27
Tabulka 7 Veřejný dluh (% HDP) – Stabilizační programy Francie	28
Tabulka 8 Veřejný dluh (% HDP) Francie.....	28

1 Úvod

Hlavním cílem této bakalářské práce je formulace možných doporučení pro zlepšení funkce Paktu stability a růstu v rámci Evropské unie na základě analýzy kauzy žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa.

Pro úspěšné splnění hlavního cíle této práce byly dále stanoveny následující dílčí cíle:

- teoreticky charakterizovat Pakt stability a růstu, jeho základní význam a funkci pro Evropskou unii;
- charakterizovat význam stabilní fiskální politiky v rámci Evropské unie;
- porovnat prognózy stabilizačních programů oproti skutečným výsledkům Francie a Německa v letech 1999 – 2007.

Tato bakalářská práce je členěna do třech následujících hlavních částí:

- teoretická část se zabývá charakteristikou fiskální politiky v rámci Evropské unie. Pozornost je zde zaměřena na vznik a historický vývoj Paktu stability a růstu včetně jeho funkce a významu v rámci Evropské unie;
- metodologická část obsahuje popis získávání zdrojů a postup zpracování praktické části;
- v praktické části je analyzována kauza žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa dle jednotlivých fází. Jsou zde porovnány prognózy stabilizačních programů Německa a Francie, které jsou následně porovnány s reálnými daty.

Téma Analýzy Paktu stability a růstu je v rámci Evropské unie velmi aktuální zejména pro členské státy eurozóny. Vnímání Paktu bylo zásadním způsobem změněno právě touto kauzou žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutím Evropského soudního dvora v roce 2004, která se týkala dvou významných ekonomik Německa a Francie. Tato bakalářská práce by měla napomoci osvětlit pozadí a faktické důsledky této kauzy na další působení Paktu stability a růstu v rámci prostředí Evropské unie.

2 Teoretická část

V teoretické části jsou prezentovány z odborných zdrojů základní definice týkající se, fiskální politiky a veřejných financí. V dalších kapitolách teoretické části je zaměřena pozornost na konvergenční kritéria, historii vzniku Paktu stability a růstu a jeho definovanou funkcí.

2.1 Fiskální politika

Hlavním cílem fiskální politiky je dle Žáka (2007) především udržení vyváženého ekonomického růstu a zajištění nízké míry nezaměstnanosti. Dále jak autor uvádí, plní fiskální politika v ekonomice redistribuční, alokační a stabilizační funkci. Pro téma této bakalářské práce je však důležitá také formulace Pavelkou (2007), že fiskální politika ovlivňuje ekonomiku prostřednictvím veřejných rozpočtů a to jak prostřednictvím výdajové, tak příjmové stránky.

Jak zmiňuje Hamerníková at al. (2010), fiskální politiku nelze zaměňovat z politikou rozpočtovou. Dále autorka uvádí, že fiskální politice je přisuzována především stabilizační úloha oproti rozpočtové politice, které je přisuzována úloha alokační a redistribuční.

2.1.1 Formy fiskální politiky

Mezi hlavní formy fiskální politiky řadí Pavelka (2007) následující formy:

- **vestavěné stabilizátory**, v této formě dochází k samovolnému zmírnění cyklických výkyvů ekonomiky bez zásahu vlády;
- **diskreční politika** je forma, kdy vestavěné stabilizátory, které omezují cyklické výkyvy ekonomiky, přestávají fungovat a vláda přijímá opatření na základě svého volného rozhodování.

V této práci je však kladen důraz především na formu diskreční politiky. Jak uvádějí Baldwin a Wyplosz (2013), rozhodnutí vlády jsou pomalá a pomalá je i jejich implementace. Dále, jak autoři uvádějí, neodhalují rozpočtové údaje kvůli vestavěným stabilizátorům skutečnou fiskální politiku, kterou vláda provádí. V tomto případě i Žák (2007) uvádí zvýhodněnost opatření diskreční politiky v jejich pružnosti a operativnosti, ale připouští časová zpoždění v jejich implementaci.

2.1.2 Externalita fiskální politiky v rámci Evropské unie

V rámci Evropské unie by měla být zaměřena pozornost na vzájemný vliv ekonomik jednotlivých členů eurozóny i mimo ni. Jak uvádějí Baldwin a Wyplosz (2013), opatření fiskální politiky jednotlivých zemí se mohou přelévat do ostatních zemí různými cestami, například formou inflace a nákladů na vypůjčení peněz. Jak dále autoři zmiňují, takovéto efekty přelévání nazýváme externalitami s možností kladného či záporného významu. K regulaci těchto vlivů přispívá i vytvoření Paktu stability a růstu.

Baldwin a Wyplosz (2013) dále zmiňují riziko koordinace fiskální politiky (politické koordinace) a to především v kontextu omezení suverenity jednotlivých států. Jak uvádí Ebelig at al. (2010), že pokud by například jeden z členů měnové unie upadl do značného deficitu veřejných financí a ostatní členové mají veřejné finance vyrovnané, pak tato deficitní země není zpočátku nijak potrestaná a těží ze situace tzv. černého pasažéra. Dále autor uvádí, s nadsázkou, která není příliš vzdálená realitě, že země eurozóny mají na výběr ze dvou alternativ – buď být černým pasažérem na úkor ostatních, nebo být obětí černého pasažéra.

2.1.3 Fiskální federalismus v rámci Evropské unie

Význam fiskálního federalismu je v kontextu této studie také velmi důležitý a má přímou souvislost se zavedením Paktu stability a růstu.

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí dva možné pohledy na fiskální federalismus v rámci EU. Jako první autoři zmiňují situaci, kdy činnost jedné země ovlivňuje ostatní země vedoucí k neefektivním výsledkům, pokud je na každé zemi jednat podle jejího přání. Jak dále autoři uvádějí, je jedním z možných řešení koordinace zachovávaní suverenity, částečně nebo úplně delegovat pravomoci na nadnárodní úroveň (např. přenos některých pravomocí na Evropskou komisi). Jako další pohled na tuto problematiku autoři zmiňují, že zvyky a tradice se mezi zeměmi liší a kterákoliv nadnárodní dohoda by vyvolala širokou nespokojenost. Dále uvádějí, že z důvodů heterogenity preferencí a informační asymetrie není vhodné sdílet kompetence na nadnárodní úrovni.

Mach (2013) se zabývá tzv. problematikou optimální politické oblasti, kterou popisuje jako oblast společného politického rozhodování, v níž lidé nehlasují podle své národní, místní, jazykové, kulturní či náboženské oblasti. Zmiňuje to, že pokud EU není „optimální politickou oblastí“, pak její federalizace a prohlubování prvků demokratického hlasování povede k národním konfliktům. Autor uvádí, že v nehomogenním multietnickém státě při společném hlasování s převahou chudších částí budou bohatší regiony nuceny nedobrovolně doplácet na zbytek státu. Dále upozorňuje na to, že mezinárodní přerozdělování vede vždy jen k subordinaci nebo separaci s vážným problémem separatismu minority.

Dle Dabrowski (2013) je fiskální centralizace politicky nereálná v jakékoliv dohledné budoucnosti, zdůrazňuje zejména rozpor mezi fiskálním federalismem a přiřazení odpovědnosti na úrovni vlády jakožto instituce, která může daný úkol provést nejefektivněji. Dále autor uvádí, že bereme-li v úvahu vnitřní politické, ekonomické, sociální a kulturní rozmanitosti v rámci EU, optimální stupeň fiskální centralizace může být nižší než u jiných vyspělých a více homogenních spolkových zemí.

Za neméně důležitou vazbu je považováno propojení německého federalismu a cíli federalismu EU. Jak uvádí Deeg (2001), je zde patrný problém kooperace mezi jednotlivými spolkovými zeměmi a to především v rozdílu v bohatství a preferenční politiky. Dále autor uvádí, že dopad politické evropské integrace do značné míry posiluje strukturální a normativní prvky německého federalismu.

Owen (1998) zmiňuje, že pro Británii by znamenalo připojení k jednotné evropské měně kvantový skok ve sdílení suverenity, nešlo by jenom o ztrátu ekonomické suverenity, ale především politické. Dále velmi problematickou otázku autor vidí v definici a povaze evropského superstátu. Autor dodává, že britská vláda zatím

nedefinuje plán nebo datum přijetí Eura z důvodu organizace referenda a rozdmýchávání společenské debaty. Podotýká, že Britové nechtějí být nepřáteli EU a uznávají jistou míru spolupráce, ne však za cenu ztráty politické suverenity.

Fajmon (2012) uvádí, že Evropská měnová unie je především politickým projektem. Dále se uvádí možnost nechat kurzem napravit vznikající nerovnováhu a obnovit konkurenceschopnost, což bylo označeno jako poškozování obchodních partnerů. Stejný zdroj popisuje, zda je vůbec možné sloučit heterogenní ekonomiky se schopností efektivně fungovat v rámci jedné měnové unie, v současnosti je výsledkem zpomalení hospodářského růstu a narůstání vnitřní nerovnováhy měnové unie. Dále se uvádí, že fiskální disciplína uvnitř eurozóny nestačí, je zde patrný vliv společné měnové politiky na soukromý sektor v jednotlivých zemích a především jednotných úrokových sazeb daných Evropskou centrální bankou. Zdroj dále popisuje, že intervence Evropské centrální banky proti nárůstu inflace mohou v tomto heterogenním prostředí měnové unie vyvolat u některých zemí opačný trend deflace.

2.1.4 Trendy a problémy v oblasti rozpočtové a fiskální politiky

Přímou souvislost v rámci tématu této práce má problematika vývoje a trendu v oblasti rozpočtové a fiskální politiky. Důležité je zdůraznit především současný trend ekonomik k rozpočtovým deficitům.

Jak uvádí Hamerníková at al. (2010) je to způsobeno především:

- **Fiskální iluzí.** Voliči vidí tendenci krátkodobého prospěchu, který mají v nižších daních a vyšších vládních výdajích. Nejsou si vědomi možných dlouhodobých následků těchto politik, které v dalších volbách nezohledňují a neuvědomují si zcela, že tyto vlády pomocí špatné rozpočtové politiky prohlubují neustále rostoucí vládní zadlužení projevující se procyklickou fiskální politikou.
- **Redistribucí v čase.** Kde současná generace dává přednost přesunutí nákladů vládního dluhu na budoucí generace s využitím krátkodobých předností nožších daní a vyšších vládních výdajů.
- **Lobbistickými skupinami.** Tyto skupiny prosazují své zájmy přes politické strany.

Dle Oprea at al. (2013) je vždy nutné racionálně přehodnotit strukturu rozpočtových výdajů a zvláště jejich účinnost, jejich zpětný přínos pro danou ekonomiku a její hospodářský růst. Jak dále zdroj uvádí, v rámci EU je vhodné vytvořit specializované kanály, které se budou zabývat přezkumem dopadu financování různých projektů týkajících se veřejných výdajů v členských státech EU.

2.2 Charakteristika rozpočtového deficitu a veřejného dluhu

V této kapitole bude zaměřena pozornost na stručnou charakteristiku rozpočtových deficitů a jejich vztahu k veřejnému dluhu.

Dle Dvořáka (2008) vede nesoulad mezi objemem reálně získaných a užitých veřejných prostředků ke vzniku fiskální nerovnováhy, která se v daném roce projeví rozpočtovým deficitem a z dlouhodobého hlediska veřejným dluhem. Dále, jak uvádí autor, jestliže

v určitém rozpočtovém období objem veřejných výdajů převyšuje objem veřejných příjmů, vzniká rozpočtový deficit. Jestliže naopak převyšuje objem příjmů výdaje, vzniká rozpočtový přebytek. Autor zmiňuje, že vznik krátkodobé fiskální nerovnováhy je v určitých obdobích nevyhnutelný a občasné rozpočtové deficity nemusí vést k závažnějším ekonomickým problémům.

Maaytová (2012) klasifikuje rozpočtové deficity dle záměru vlády na:

- Strukturální, (aktivní) složka deficitu má přímou souvislost z rozhodnutím vlády;
- Cyklický rozpočet je rozdíl mezi skutečným a strukturálním rozpočtem, cyklická (pasivní) složka deficitu souvisejí s faktory, které není vláda schopná ovlivnit.

Dále autorka člení rozpočtové deficity dle jejich způsobu výpočtu na:

- Celkový deficit = veřejné výdaje – veřejné příjmy;
- Primární deficit = celkový deficit – úroky z veřejného dluhu.

Maaytová (2012) definuje veřejný dluh: „jako souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu bez ohledu na způsob jejich vzniku“. Pro téma této bakalářské práce je důležité upozornit na tzv. **dluhovou kvótu**. Maaytová (2012) uvádí, že dluhová kvóta vyjadřuje veřejný dluh v poměru k HDP a vybrané faktory lze vyjádřit pomocí následující rovnice:

$$d_1 = d_0 * R + pd_1 - dM_1$$

d_1 = podíl veřejného dluhu k HDP v roce 1 (dluhová kvóta)

d_0 = podíl veřejného dluhu na HDP v roce 0

pd_1 = výše primárního deficitu v roce 1 (v % HDP)

$R = (1+r) / (1+q)$, r = úroková míra, q = tempo růstu HDP

dM_1 = kompenzační vliv monetizace, tj. emisního krytí deficitu

Stejný zdroj popisuje, že na základě uvedeného vztahu je možné vypočítat, při jakém tempu růstu HDP může zůstat zachována velikost veřejného dluhu. Autorka dále upozorňuje na problematiku tzv. dluhové pasti, kterou popisuje, jako stav, kdy reálná úroková míra dluhu převyšuje reálné tempo růstu HDP, což je dostatečnou podmínkou pro konstantní zvyšování podílu domácího veřejného dluhu. Zdroj upozorňuje na riziko dluhové pasti v případě vývoje veřejných rozpočtů v období recese, kdy při snaze co nejvíce šetřit se naopak ekonomika zpomaluje a veřejný dluh roste.

2.3 Maastrichtská smlouva

Tato smlouva je zde uvedena především, jako jedna z nejdůležitějších základních smluv Evropské unie a důležitých konvergenčních kritérií, jejichž dodržování řeší také Pakt stability a růstu. V této práci je z chronologického hlediska důležitá právě tato smlouva.

Jak uvádí Europa (2010), smlouva otevřela novou etapu evropské integrace umožňující zejména politickou integraci. Dle zdroje byla smlouva podepsána 7. února 1992

v Maastrichtu a ratifikována byla 1. listopadu 1993 dvanácti evropskými státy (Velká Británie, Irsko, Dánsko, Německo, Nizozemsko, Lucembursko, Belgie, Francie, Španělsko, Portugalsko, Itálie, Řecko). Mach a Pilip (2011) zmiňují, že tato smlouva neznamenala pouze změnu názvu z „Evropského společenství“ na Evropskou unii, ale znamenala i převedení rozsáhlého souboru pravomocí z členských států na Evropskou unii. Dále zdroj uvádí, že mezi těmito pravomocemi byla i měnová politika, jenž zavazovala státy zrušit národní měnu a zavést jednotnou evropskou měnu euro, mimo země, které si vyjednaly trvalou výjimku (Velká Británie, Dánsko).

V kontextu této práce je pozornost zaměřena především na část smlouvy zabývající se fázemi pro zavedení jednotné měny. Europa.eu (2010) uvádí následující 3 etapy:

- první etapa spočívající v liberalizaci pohybu kapitálu započatého 1. července 1990;
- druhá etapa začíná 1.ledna 1994 a umožňuje sblížování hospodářských politik členských států;
- třetí etapa měla být zahájena nejpozději 1. ledna 1999 vytvořením jednotné měny a zřízením Evropské centrální banky.

Po plnění konvergenčních kritérií blíže viz kapitola 2. 3. 1, dle Macha a Pilipa (2011) euro vzniklo 1. ledna 1999, které bylo přijato 11 státy z 15 a bylo zavedeno v bezhotovostní variantě (bankovní účty se z národních měn přepočítaly na eura). Zdroj dále zmiňuje, že zavedením eura v podobě eurových bankovek a mincí se zrušením národních měn bylo provedeno 1. ledna 2002 ve 12 státech EU z 15.

2.3.1 Konvergenční kritéria

Konvergenční kritéria, které jsou součástí Maastrichtské smlouvy, jsou dle Macha a Pilipa (2011) stanovena pro země, které mají povinnost zrušit národní měny a zavést euro. Jak dále zdroj uvádí, ve smlouvě jsou uvedeny konvergenční proto, že vyjadřují cíle, k nimž mají země zavázané zavést euro konvergovat (tj. přibližovat se). Jak zdroj dále uvádí, tato kritéria měla zajistit vstup do eurozóny pouze stabilním ekonomikám s udržitelnou mírou státního zadlužení a s makroekonomickou stabilitou. Autoři také uvádějí, že bylo zapotřebí eliminovat riziko vstupu do eurozóny státům, jejichž zadlužení by ohrozilo eurozónu jako celek a také státům s divergentní ekonomikou.

Pro základní přehled jsou uvedena dle Europa (2010) tato následující konvergenční kritéria:

- *„cenová stabilita;*
- *stav veřejných financí;*
- *zapojení do mechanismu směnných kurzů evropského měnového systému;*
- *konvergence úrokových sazeb.“*

Pozornost však bude zaměřena na kritérium stavu veřejných financí a to především na další návaznost Paktu stability a růstu.

Jak uvádí ČNB (2014), kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí má dvě části:

- **kritérium veřejného deficitu** znamená, že poměr skutečného nebo plánovaného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách nepřekročí 3 %, mimo případů, kdy buď poměr podstatně klesl, nebo se neustále snižoval, až by bylo dosaženo úrovně, která se přiblížila referenční hodnotě. Naopak v opačném případě, kdyby zmíněný poměr překročil referenční hodnotu výjimečně nebo dočasně, ale hodnota by se pohybovala blízko referenční. Veřejný deficit znamená deficit vztahující se k ústřední vládě včetně místních a regionálních úřadů a fondů sociálního zabezpečení, s výjimkou komerčních operací, které jsou definovány v Evropském systému makroekonomických účtů;
- **kritérium veřejného dluhu** znamená, že poměr veřejného dluhu v tržních cenách k hrubému domácímu produktu nepřekročí 60 %, mimo případů, kdy se poměr dostatečně snižuje a uspokojivým tempem se blíží k referenční hodnotě. Veřejný dluh znamená hrubý úhrn dluhů v nominálních hodnotách na konci roku, které jsou konsolidovány uvnitř a mezi jednotlivými odvětvími státního sektoru.

2.3.2 Klauzule o neposkytování pomoci (no-bailout)

Tato klauzule, která je obsažena v Maastrichtské dohodě a následně převzata i Lisabonskou smlouvou, je zde zmíněna především z důvodu nerespektování tohoto pravidla v případě záchrany Řecka v květnu 2010. Porušení této klauzule vytvořilo precedens i jako v případě problematického uplatňování sankcí na základě Paktu stability a růstu.

Jak uvádějí Baldwin a Wyplosz (2013), tato klauzule byla definována především na základě obavy hrozby nesolventnosti jedné země, která může natolik ovlivnit ostatní, že vlády těchto zemí budou chtít dotčené vládě pomoci a tím zamezit jejímu bankrotu. Toto riziko je podchyceno dle Europa (2010) v Maastrichtské smlouvě (článek 104), kde je v následujícím textu jasně definováno:

*„Evropské centrální bance nebo centrálním bankám členských států (dále jen „národní centrální banky“) se **zakazuje** poskytovat možnost přečerpání zůstatku bankovních účtů nebo jakýkoli jiný typ orgánům, institucím nebo jiným subjektům Unie, ústředním vládám, regionálním nebo místním orgánům nebo jiným veřejnoprávním orgánům, jiným veřejnoprávním subjektům nebo veřejným podnikům členských států; rovněž **je zakázán** přímý nákup jejich dluhových nástrojů Evropskou centrální bankou nebo národními centrálními bankami“.*

Moghadam (2014) uvádí, že krize EU a její reakce, mohou znamenat odklon od některých zásad v Maastrichtské smlouvě včetně „no – bailout klauzule“ a vedli k novému chápání národní suverenity v rámci společné politiky. Autor uvádí, že další rozvoj unie bude na základě těchto skutečností velmi náročný. Zdroj dále uvádí, že mezi nejtěžší rozhodnutí bude nalezení politického konsenzu, který představuje správnou rovnováhu mezi národní suverenitou a posílení role centrální politiky, která by měla sloužit pro dobro všech.

2.4 Institucionální uspořádání Evropské unie

Pozornost bude zaměřena na stručné institucionální uspořádání orgánů EU.

Evropská rada

Mach a Pilip (2011) uvádějí, že Evropská rada je hlavním politickým orgánem a místem, kde se setkávají představitelé jednotlivých členských států EU, funguje jako strategický orgán odpovídající za základní politická rozhodnutí, řešení závažných politických problémů a určuje směr vývoje evropské integrace. Jak dále zdroj uvádí, setkání Evropské rady se konají 4x ročně a předsedá jim představitel jedné země s půlročním předsednictvím. Stejný zdroj popisuje, že tento model předsednictví prošel změnou dle Lisabonské smlouvy, která ustanovila prezidenta Evropské rady, který předsedá zasedáním a reprezentuje Unii v mezinárodních vztazích.

Rada

Dle Macha a Pilipa (2011) Rada EU zastupuje zájmy členských států EU a funguje na základě mezivládního principu. Jak dále zdroj uvádí, jde o legislativní a výkonný orgán, který může také rozhodovat o otázkách integrace. Zdroj zmiňuje, že Rada se schází v různém složení dle projednávaného tématu. Z pohledu hospodářské politiky zdroj uvádí, že je podstatná tzv. Rada pro hospodářské a finanční záležitosti (Economic and Financial Affairs Council, ECOFIN), která je kompetentní ke koordinaci hospodářské politiky, ekonomického dohledu, dohledu nad rozpočtovou politikou a veřejných financí členských států.

Evropská komise

Ec.europa (2014) uvádí, že Evropská komise je výkonným orgánem EU, zastupující zájmy Unie jako celku, nikoli pouze zájmy jednotlivých členských zemí. Dále se uvádí, že termínem „Komise“ je označeno jak kolegium komisařů, tak i samotná instituce se sídlem v belgickém Bruselu. Dle zdroje je úkolem Komise především:

- stanovení cílů a priorit činnosti;
- předkládání návrhů právních předpisů Evropskému parlamentu a Radě;
- řízení a prosazování politiky EU a plnění jejího rozpočtu;
- vymáhání evropského práva (společně s Evropským soudním dvorem);
- zastupování EU ve vnějších záležitostech.

Dále se uvádí, že komise má v současnosti 28 komisařů a jednoho předsedu (jeden člen Komise za každou členskou zemi Unie), komise je jmenována jednou za pět let.

Stejný zdroj popisuje, že tato instituce je rozdělena na tzv. generální ředitelství nebo útvary, které se věnují určitým politickým oblastem.

Evropský parlament

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádí dva následující hlavní úkoly Evropského parlamentu:

- sdílí spolu s Komisí a Radou ministrů legislativní pravomoc;
- provádí dohled nad všemi institucemi, zejména na Komisi.

Dále se uvádí, že Lisabonská smlouva posílila pravomoci výrazným způsobem a při legislativním rozhodovacím procesu je dnes Evropský parlament rovnocenným partnerem Rady. Za zmínku stojí zejména jeho nová rozpočtová pravomoc.

Soudní dvůr Evropské unie

Europa (2014) uvádí: „*Soudní dvůr Evropské unie provádí výklad právních předpisů EU a zajišťuje tedy jejich jednotné uplatňování ve všech státech EU. Rovněž řeší spory mezi vládami jednotlivých členských států EU a orgány EU. Na Soudní dvůr se mohou obrátit i jednotlivci, podniky nebo organizace, pokud se domnívají, že některý z orgánů EU porušil jejich práva*“.

Zdroj zmiňuje, že Soudní dvůr Evropské unie je tvořen soudci, kteří zastupují po jednom každý členský stát EU. Dále se uvádí, že k soudnímu dvoru je jako podpora přiděleno devět generálních advokátů, jejichž úkolem je zpracovávat stanoviska k případům předloženým soudu, soudci a generálním advokátům.

Soudní dvůr dle Europa (2014) vynáší rozsudky v následujících nejběžnějších případech:

- **rozhodnutí o předběžné otázce** je případ, kdy soud některého ze členských států požaduje na Soudním dvoru upřesnění výkladu práva EU;
- **žaloba pro nesplnění povinnosti**, žaloba je vedena proti členskému právu porušující evropské právo. Jde především o případ, kdy Komise může zahájit řízení, pokud se domnívá, že členský stát své povinnosti dané právními předpisy EU neplní. Toto řízení může iniciovat také jiná členská země. V obou těchto případech je Soudním dvorem prošetřeno obvinění a následně vynesena rozsudek. Dojde-li Soudní dvůr k závěru, že obviněný členský stát neplní své povinnosti, je tento stát vyzván soudním dvorem k nápravě. Jestliže Soudní dvůr shledá, že obviněný stát nerespektuje soudní rozhodnutí, může mu uložit pokutu;
- **žaloba na neplatnost**, tato žaloba řeší zrušení platnosti právních předpisů EU, které porušují smlouvy nebo základní práva EU;
- **žaloba pro nečinnost**, je žaloba vedená proti orgánům EU, které nepřijaly rozhodnutí jenž bylo po nich požadováno;
- **přímé žaloby** podávané jednotlivci, organizacemi nebo podniky proti určitým rozhodnutím nebo krokům EU.

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že Lisabonskou smlouvou byla rozšířena pravomoc ESD a byl uspořádán soudní systém EU vytvořením tzv. nižšího soudu (dnes nazývaný Tribunálem), který má za úkol snížit nápor případů na ESD. Jak zdroj dále uvádí, společný název pro tuto soudní soustavu zní Soudní dvůr Evropské unie a je složen s následujícími složek:

- Soudní dvůr;
- Tribunál;
- Soud pro veřejnou službu.

2.5 Pakt stability a růstu

V této kapitole bude nejprve zaměřena pozornost na okolnosti vzniku Paktu stability a růstu. V další části této kapitoly bude zmíněn chronologický vývoj paktu.

2.5.1 Okolnosti vzniku Paktu stability a růstu

Jak již bylo zmíněno, státy, které ratifikovali Maastrichtskou smlouvu, byly povinny před vstupem do eurozóny plnit tzv. konvergenční kritéria zejména v letech 1994-1997. Jak zmiňuje Šrein (2003), právě opatření proti nadměrným schodkům v měnové unii zakotvených v článku 104c Maastrichtské smlouvy začala být diskutabilní. Zdroj dále uvádí, že naprostá většina vlád členských zemí považovala začlenění v první skupině států, které přijmou společnou měnu, jako otázku prestiže. Jak je dále uvedeno, nejobtížnější situace byla právě u státních rozpočtů, v roce 1996 splňovaly podmínku deficitu pod 3% HDP pouze Dánsko, Irsko a Lucembursko, v případě Německa, Rakouska a Francie byl tento limit mírně překročen. Zdroj uvádí, že v letech 1996 - 1997 v maximálním úsilí srazit deficit pod 3% HDP, nebo prokázat snižování veřejného dluhu členské státy přistupovaly k tzv. kreativnímu účetnictví, dle kterého, nebylo možné stanovit, zda se nadměrné deficity nebudou v budoucnu opakovat.

Dle Brunila at al. (2001) nebyla fiskální disciplína před vstupem do EMU Maastrichtskou smlouvou řádně podchycena. Jak dále zdroj uvádí, především Německo, jako jedna z nejsilnějších ekonomik a se svou stabilní německou markou mělo obavy ze vstupu do eurozóny se zeměmi, které mají nestabilní fiskální politiku. Dále se uvádí, že hlavním iniciátorem, určitých opatřeních, zabezpečující fiskální disciplínu členských zemí byl německý ministr financí Theo Waigel, který v listopadu 1995 předložil návrh s názvem „Pakt stability pro Evropu“. Jak uvádí Šrein (2003), návrh obsahoval následující body:

- tempo růstu veřejných výdajů musí být ve střednědobém horizontu nižší než tempo růstu HDP;
- hranice 3% rozpočtového schodku nesmí být překročena ani v hospodářsky nepříznivých obdobích, proto ve střednědobém horizontu platí hranice schodku ve výši 1% HDP;
- sankce za překročení limitu nastupují automaticky, provinilá členská země složí neúročenou kauci ve výši 0,25% HDP za každé načaté 1% nadměrného schodku, jestliže nadměrný schodek potrvá dva roky, kauce se mění na pokutu;
- bude vytvořena stabilizační rada z členů EMU, která bude projednávat realizaci tohoto paktu;
- pakt bude uzavírán mezi členy eurozóny a nesouvisí se smlouvou o založení Evropského společenství.

Jak uvádí Brunila at al. (2001) zásadním problémem byla především akceptace automatické sankce, která byla také v přímém rozporu s Maastrichtskou smlouvou. Dále se uvádí, že dalším problémem byla definice tzv. výjimečných okolností, kdy hranice 3% rozpočtového schodku nesmí být také překročena. Zdroj zmiňuje, že největším oponentem tohoto návrhu byla francouzská strana, se kterou německý negociační tým projednával za zavřenými dveřmi tyto body v rámci zasedání rady ministrů ECOFIN.

Jak dále zdroj uvádí v prosinci 1996 na dublinském jednání Evropské rady bylo dosaženo konsensu a návrh o vzniku Paktu stability a růstu byl přijat. Dle Evropa (2005) na základě usnesení amsterodamského zasedání Evropské rady o Paktu stability a růstu (Amsterdam, 17. června 1997), (Úř. věst. C 236 ze dne 2.8.1997) byl dán Paktu stability a růstu politický základ. Dále se uvádí, že byla poskytnuta členským státům, Radě a Komisi pevná pravidla v oblasti politik pro provádění Paktu stability a růstu.

2.5.2 Definice Paktu stability a růstu

Usnesení amsterodamského zasedání Evropské rady o Paktu stability a růstu dle Evropa (2005) poskytuje členským státům, Radě a Komisi pevná pravidla v oblasti politik pro včasné a důsledné provádění Paktu stability a růstu. Dále členské státy povzbuzuje k tomu, aby členské státy uplatňovaly zdravou rozpočtovou politiku, jakmile vstoupí do třetí fáze hospodářské a měnové unie.

Evropa (2005) zmiňuje nutnost, aby státy dodržovaly střednědobý rozpočtový cíl téměř vyrovnaného nebo přebytkového rozpočtu. Dále zdroj uvádí, že členské státy:

- byly vyzvány, aby z vlastní iniciativy zveřejňovaly doporučení, která jim Rada uložila;
- se zavázaly k přijetí nápravných rozpočtových opatření, která považují za nezbytná pro splnění cílů svých programů o stabilitě či konvergenci;
- ihned po obdržení informace o riziku nadměrného schodku měly být zahájeny nápravné rozpočtové úpravy, které byly považovány za nezbytné;
- vzniknul-li nadměrný schodek, odstraní jej co nejdříve;
- se zavázaly, že se nebudou odvolávat na výjimečný schodek v souvislosti s ročním poklesem HDP o méně než 2 %, pokud se nenacházejí v závažné recesi (roční pokles reálného HDP nejméně o 0,75 %).

Ze strany Evropské komise Evropa (2005) uvádí následující pravidla:

- bude uplatňovat své právo iniciativy podle Smlouvy způsobem, který umožňuje přísné, včasné a efektivní fungování Paktu stability a růstu;
- neprodleně předloží nezbytné zprávy, stanoviska a doporučení, aby tak Rada mohla rychle přijmout příslušná rozhodnutí;
- se zavázala, že vypracuje zprávu, jakmile vznikne riziko nadměrného schodku nebo pokud plánovaný či skutečný schodek veřejných financí překročí referenční hodnotu 3 % HDP;
- se zavázala, že v případě, že má za to, že schodek přesahující 3 % HDP není nadměrný a že tento názor se liší od názoru Hospodářského a finančního výboru, předloží písemně Radě důvody svého stanoviska;
- se zavázala, že na žádost Rady předloží doporučení pro rozhodnutí Rady o tom, zda se vyskytl nadměrný schodek.

Rada se zavázala dle Evropa (2005) k důslednému a včasnému provádění všech prvků Paktu o stabilitě a růstu, které spadají do její pravomoci, a dále:

- důrazně vyzývá, aby lhůty pro použití postupu při nadměrném schodku byly nahlíženy jako nejzazší mez;

- vyzývá, aby vždy ukládala sankce, pokud zúčastněný členský stát nepřijme nezbytná opatření, aby situaci s nadměrným schodkem ukončil, a aby důsledně uplatňovala veškeré sankce, které má k dispozici;
- vyzývá, aby vždy písemně uváděla důvody, které odůvodňují rozhodnutí, že nebude jednat.

2.5.3 Struktura Paktu stability a růstu

Dle Ec.europa (2014) Články 121 a 126 Smlouvy o fungování EU poskytne právní základ Paktu stability a růstu. Zatímco článek č. 121 popisuje preventivní částí Paktu, článek č. 126 smlouvy tvoří základ pro nápravnou část a postupu při nadměrném schodku. Protokol č. 12 definuje referenční hodnoty 3 % HDP pro schodek veřejných financí a 60 % HDP pro veřejný dluh.

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí následující části Paktu:

- definice nadměrného deficitu;
- preventivní část;
- nápravná část
- sankce

Definice nadměrného deficitu

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že Pakt definuje deficit jako nadměrný, jestliže překračuje 3 % HDP.¹ Dále, je pro Pakt použit střednědobý rozpočtový horizont (období tří let), v němž by měli členské státy dosahovat vyrovnaných a přebytkových rozpočtů. Zdroj uvádí, že deficit převyšující 3 % je chápán jako výjimečný, jestliže se HDP propadl v daném roce nejméně o 2 %, přičemž je paktem rozeznávána krize méně závažného charakteru, kdy reálný HDP poklesne o méně než 2 %, ale o více než 0,75 %. Zdroj dále zmiňuje, že v takovém případě musí být dotčenou zemí prokázáno, že jde o výjimečnou recesi, která přišla náhle s očekávanými trendy.

Preventivní část

Evropa (2012) uvádí, že preventivní složka zajišťuje rozpočtovou kázeň a zavádí tzv. evropský semestr² na začátku každého roku, který má být nápomocen členským státům provádět zdravou rozpočtovou politiku. Dále členské státy eurozóny předkládají Komisi stabilizační programy a členské státy neplatící eurem tzv. konvergenční programy, pro oba dva případy je přijímán střednědobý rozpočtový cíl, který je stanoven pro každý členský stát rozdílně, podle úrovně zadluženosti a výdajů souvisejících se stárnutím obyvatelstva. Dle zdroje Komise tyto programy hodnotí a vydává k nim konkrétní doporučení. Zdroj také zmiňuje, že stabilizační a konvergenční programy slouží jako

¹ Saldo vypočtené na základě systému národních účtů ESA 1995.

² Evropský semestr je šestiměsíční období, v jehož průběhu jsou zkoumány rozpočtové politiky členských států. Na začátku semestru Rada stanoví hlavní hospodářské výzvy Evropské unie (EU) a poskytne členským státům strategické pokyny k politikám. Na konci evropského semestru jsou Radou programy vyhodnoceny a jsou vydána doporučení každému členskému státu. Ve svém hodnocení se opírá o stanovisko Komise a vydává ho předtím, než členské státy stanou svůj definitivní rozpočet na příští rok.

základ pro mnohostranný dohled Rady EU. Jak uvádí článek 121 Smlouvy o fungování EU, tento dohled má včas upozornit na výskyt nadměrných schodků veřejných správ a podporovat koordinaci hospodářských politik. Stejný zdroj popisuje, že na základě hodnocení Komise a Hospodářského a finančního výboru jsou Radou přezkoumány střednědobé rozpočtové cíle, které členské státy předložily ve svých programech a jsou ověřeny zejména následující body:

- zda je střednědobý rozpočtový cíl založen na reálných hospodářských předpokladech;
- zda jsou přijata a naplánována dostatečná opatření k dosažení rozpočtového cíle;
- zda je dotyčným členským státem usilováno o každoroční zlepšování svého cyklicky očištěného salda, bez vlivu jednorázových a jiných dočasných opatření;
- zda není příliš vysoký roční růst veřejných výdajů dotyčného členského státu, to znamená, zda nepřekračuje hranici referenčního střednědobého tempa.

Nápravná část

Europa (2012) uvádí, že pokud Komise zjistí závažné odchýlení stavu rozpočtu od střednědobého rozpočtového cíle nebo od cesty k postupnému dosažení tohoto cíle, je zasláno dotyčnému členskému státu varování. Pokud ve lhůtě jednoho měsíce nedojde ke změně situace, jsou Radou vydána dotčenému členskému státu doporučení, aby se zabránilo vzniku nadměrného schodku („mechanismus včasného varování“, čl. 121 odst. 4 Smlouvy o fungování EU).

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že dotčená země obdrží spolu z varováním rovněž doporučení, která nemusí být veřejná a je očekáváno, že se jich bude držet, aby bylo zamezeno reálnému vzniku nadměrných deficitů. Stejný zdroj popisuje, že dalším krokem je procedura nadměrného deficitu (excessive deficit procedure – EDP). Dále je zmíněno, že ECOFIN vydává doporučení, následované doporučením Komise. Dále musí být dotčenou zemí prezentován soubor okamžitých opatření, které je předáno Komisi k posouzení. Dále se uvádí, že Komisi je vypracováno vlastní hodnocení těchto opatření a je následně doručeno Radě ministrů financí, která může, ale i nemusí s navrženými opatřeními souhlasit nebo ne.

Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že pokud se situace nezmění a země se stále nachází v situaci nadměrného deficitu, má ECOFIN pravomoc uvalit na tuto dotčenou zemi sankce.

Dle Europa (2012) má nařízení na postup při nadměrném schodku vyjasnit a urychlit postup při nadměrném schodku, stanovený v článku č. 126 Smlouvy o fungování Evropské unie (EU) (bývalý článek 104 Smlouvy o Evropském společenství). Při vzniku nadměrného schodku musí být dotčený členský stát včas varován a situaci rychle napravit.

Europa (2012) uvádí, že do dvou týdnů poté, co Komise schválí zprávu, kterou vypracovala, a pokud členský stát nesplní kritéria stanovená v článku 126 Smlouvy o fungování EU, vydá Hospodářský a finanční výbor stanovisko. Stejný zdroj popisuje, že na základě stanoviska Komise Rada rozhodne kvalifikovanou většinou, jestli nadměrný schodek existuje, či nikoli, Radou je stanovena nejvýše šestiměsíční lhůta, během níž má dotyčný členský stát přijmout účinná opatření. Dále je uvedeno, že k odstranění nadměrného schodku by mělo dojít v následujícím roce po jeho zjištění, pokud nenastanou zvláštní okolnosti, v této souvislosti je Radou požadováno, aby

členský stát dosáhl minimálního ročního zlepšení ve výši doporučené hodnoty 0,5 % HDP svého cyklicky očištěného salda.

Zdroj Europa (2012) zmiňuje, že pokud byla v souladu s výzvou přijata účinná opatření a pokud po přijetí výzvy nastanou nepředvídané nepříznivé hospodářské okolnosti mající zásadní negativní důsledky pro veřejné finance dotčeného členského státu, Rada může na doporučení Komise rozhodnout o přijetí revidované výzvy. Zdroj uvádí, že jestliže nejsou členskými státy nejpozději do čtyř měsíců od přijetí výzvy splněna doporučení Rady, jsou uvaleny Radou sankce. Dále, jak je stanoveno v čl. 139 odst. 2 písm. b) Smlouvy o fungování EU (bývalý článek 122 Smlouvy o Evropském společenství) se členských států, které (zatím) nepřijaly euro za svou měnu, se výzvy k přijetí opatření a sankce stanovené v čl. 126 (odst. 9 a 11) netýkají.

Stejný zdroj popisuje, jak je následovně postupováno při pozastavení postupu při nadměrném schodku:

- pokud je dotyčným členským státem přijato opatření podle doporučení Rady;
- pokud dotyčný zúčastněný členský stát jedná podle výzev Rady.

Zdrojem je dále uvedeno, že doba, po kterou je postup pozastaven, není započítána ani do lhůty od výzvy k přijetí opatření, ani do lhůty pro uvalení sankcí.

Sankce

Konečným řešením je potom vlastní uvalení sankcí. Dle Europa (2012) sankce vyplývající z postupu při nadměrném schodku mají zpravidla formu neúročeného vkladu u EU, výše tohoto vkladu zahrnuje:

- „pevnou složku ve výši 0,2 % HDP;
- *proměnnou složku ve výši jedné desetiny rozdílu mezi schodkem (vyjádřeným v procentech HDP za rok předcházející tomu, kdy byl zjištěn nadměrný schodek) a referenční hodnotou (3 % HDP)“.*

Jak uvádějí Mach a Pilip (2011), je definice nadměrného schodku následující: „*podle Smlouvy o EU je nadměrný schodek takový deficit veřejných financí, který přesahuje 3 % HDP. Bez ohledu na právní definici stanovenou ve Smlouvě lze za nadměrný schodek považovat takový deficit, který vede k růstu poměru státního dluhu na HDP*“.

Europa (2012) zmiňuje, že každý následující rok může být Radou rozhodnuto o zostření sankcí a může žádat složení dalšího vkladu, jeho výše se pak rovná jedné desetině rozdílu mezi schodkem vyjádřeným v procentech HDP za předchozí rok a referenční hodnotou 3 % HDP, další podmínkou je, že žádný jednotlivý vklad nesmí překročit maximální limit ve výši 0,5 % HDP. Dále se uvádí, že Rada zpravidla přemění vklad na pokutu, jestliže podle jejího názoru do dvou let nedošlo k odstranění nadměrného schodku, Rada může učinit rozhodnutí, že zruší veškeré sankce nebo jejich část v závislosti na rozsahu, v jakém dotyčný zúčastněný členský stát postoupil v odstraňování nadměrného schodku.

Europa (2012) uvádí, že Radou jsou zrušeny veškeré platné sankce, jestliže je zrušeno rozhodnutí o existenci nadměrného schodku a případné již uvalené pokuty nebudou dotyčnému zúčastněnému členskému státu vráceny. Stejný zdroj popisuje, že úroky z vkladů u Komise a vybrané pokuty jsou poté rozděleny mezi zúčastněné členské státy, u kterých není zjištěn nadměrný schodek, v poměru k jejich podílu na celkovém HDP způsobilých členských států.

2.5.4 Reforma Paktu stability a růstu

Tato první reforma uskutečněná v roce 2005 je v této práci zmíněna především z důvodů přímé souvislosti s kauzou Německa a Francie v roce 2003.

Dle Ecb. europa (2005) byla reforma zahájena Komisí v září 2004, která pracovala na přípravě návrhu a vyvrcholila dohodou na zasedání Rady ECOFIN dne 23. března.

Jak uvádí Eur-lex.europa (2005), byly dle dokumentu Nařízení Rady (ES) č. 1055/2005 provedeny v provádění Paktu stability a růstu následující změny:

- je třeba, aby byl zaveden symetričtější přístup k fiskální politice v průběhu cyklu prostřednictvím posílení rozpočtové kázně v hospodářsky příznivých obdobích tak, aby se bylo možné vyvarovat procyklické politice a postupně dosahovat střednědobého rozpočtového cíle. Dodržování střednědobého rozpočtového cíle by mělo členským státům umožnit snadněji se vyrovnat s běžnými cyklickými výkyvy při udržení schodku veřejných financí pod doporučovanou hodnotou 3 % HDP;
- Radou stanovené lhůty pro posuzování stabilizačních a konvergenčních programů by měli být prodlouženy, pro důkladné vyhodnocení těchto programů, specifické pro jednotlivé země s možností odklonění od požadavku na téměř vyrovnaný nebo přebytkový stav. Stanoví dostatečnou rezervu, pokud jde o míru schodku veřejných financí ve výši 3 % HDP.
- s přihlédnutím k uvedeným faktorům pro členské státy eurozóny a pro členské státy ERM2 jsou střednědobé rozpočtové cíle stanoveny konkrétně pro jednotlivé země v určitém rozmezí pohybujícím se mezi -1 % HDP a vyrovnaným nebo přebytkovým stavem, v cyklicky očištěném vyjádření a bez a bez jednorázových a dočasných opatření;
- Rada posuzuje, zda dotýčným členským státem je usilováno o každoroční zlepšování svého cyklicky očištěného salda, bez vlivu jednorázových a jiných dočasných opatření, požadovaných pro dosažení jeho střednědobého rozpočtového cíle o doporučenou hodnotu 0,5 % HDP. Při hodnocení cesty k postupnému dosažení střednědobého rozpočtového cíle je Radou bráno v úvahu, zda je rychlejší tempo vyvíjeno v hospodářsky příznivém období. V opačném případě hospodářsky nepříznivého období může být vyvíjené úsilí menší.

Parker (2004) komentuje tuto změny v Paktu po pětiletém boji Evropské unie zavedení fiskální disciplíny pro členské státy, jako přiznání, že tato pravidla ztratila důvěryhodnost.

Atkins (2005) upozorňuje na problematiku před konečnou validací návrhu reformy Paktu. Uvádí, že Jean Claude Trichet, prezident Evropské centrální banky, varoval před špatnou reformou rozpočtových pravidel EU, které by výrazně změnily prostředí, ve kterém banka přijala rozhodnutí o měnové politice a není ten správný čas tato pravidla změkčovat. Dále zdroj zmiňuje, že jednání o návrhu reformy byly doprovázeny opět tlaky zástupců silných ekonomik Německa a Francie na polehčující okolnosti při řešení limitu 3% deficitu veřejného rozpočtu.

Mitchell at al. (2006) uvádí, že při reformě paktu by měla být více kladena důležitost na kritérium veřejného dluhu. Zdroj zmiňuje především rozdílné náklady na budování infrastruktury a problému stárnutí populace. Stejný zdroj upozorňuje, že kritérium veřejného deficitu nemůže tyto náklady zviditelnit.

2.5.5 Doplňující nařízení a směrnice Paktu stability a růstu

Po reformě paktu v roce 2005 došlo k výraznému změkčení pravidel potřebných k udržení fiskální disciplíny členských států Evropské unie. Z tohoto důvodu bylo potřeba akcelarovat funkci Paktu. Mezi legislativní rozšíření Paktu řadíme tzv. Six-pack a Two pack.

Six- pack

Jak uvádí Ec.europa (2014) vstoupil v platnost dne 13. prosince 2011 a obsahuje balíček pěti nařízení a jedné směrnice.³ Dále zdroj uvádí, že se jedná o sekundární právní předpisy EU, které se týkají 27 členských států s některými zvláštními pravidly pro členské státy eurozóny, zejména pokud jde o finanční sankce. Stejný zdroj popisuje, že Six-pack posiluje Pakt stability a růstu v preventivní a nápravné části v následujících bodech:

- Six-pack zajistí důslednější uplatňování fiskálních pravidel tím, že definuje kvantitativně „významnou odchylku“ od střednědobého cíle v rámci preventivní složky;
- může inicializovat postup při nadměrném schodku (EDP) i v případě podílu veřejného dluhu nad 60 % HDP;
- nařízení č. 1173/2011 zmocňuje Komisi k přijímání aktů v přenesené pravomoci, které se týkají určitých postupů v souvislosti se sankcemi za zkreslování statistik. Komise je zmocněna přijmout podrobná pravidla týkající se postupů šetření spolu s výslovně definovanými souvisejícími opatřeními;
- Six-pack představuje reverzní hlasování kvalifikovanou většinou pro většinu sankcí.

Two –pack

Cílem souboru nařízen⁴í tzv. Two – pack, která vstoupila v platnost 30. května 2013, je dle Ec.europa (2014) zlepšit transparentnost, koordinaci rozpočtového plánování a rozhodovací procesy členských států eurozóny, pro které je tento soubor nařízen⁴í určen. Zdroj dále uvádí některé důležité následující body:

- nařízení si klade za cíl posílit mechanismy dohledu v eurozóně;
- společná rozpočtová pravidla na národní úrovni, sledována nezávislými institucemi;
- nařízení doplňují preventivní část Paktu stability a růstu, a to zejména tím, že zajistí náležité integrace politických doporučení EU do vnitrostátních rozpočtových opatření a zvýšení vzájemného tlaku v prostředí euroskupiny;

³ Nařízení č. 1175/2011, 1177/2011, 1173/2011, 1176/2011, 1174/2011 a směrnice č. 2011/85/EU.

⁴ Nařízení č. 472/2013, 473/2013.

- národní parlamenty i nadále plní svoji suverénní úlohu v hlasování o státním rozpočtu, nyní by však k těmto rozpočtovým plánům mělo být k dispozici i stanovisko Komise;
- členské státy patřící do eurozóny a budou ohroženy závažnými ekonomickými problémy a nebo naopak budou využívat některé druhy preventivní finanční pomoci, budou podléhat zvýšenému dohledu o kterém může být rozhodnuto Komisí.

2.6 Fiskální pakt

Jak uvádí Eurozone (2014), ve skutečnosti je Fiskálním paktem nazývána „Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské a měnové unii“ (TSCG), tato smlouva vstoupila v platnost 1. ledna 2013 a byla ratifikována 12 státy eurozóny. Stejný zdroj popisuje, že signatáři Smlouvy se dohodly na zavedení vyrovnaného rozpočtového pravidla ve svých vnitrostátních právních předpisech prostřednictvím stálých závazných předpisů, pokud možno ústavní povahy. Zdroj dále uvádí následující nejdůležitější body Smlouvy:

- omezení schodku, smluvní strany by měli respektovat zajištění konvergence směrem k střednědobému cíli, roční strukturální⁵ schodek veřejných financí nesmí překročit 1 % HDP v případě poměru veřejného dluhu k HDP výrazně nižšímu než 60 %. Pro státy jejichž míra zadlužení je vyšší než 60 % HDP platí, že strukturální schodek nesmí překročit 0,5 % HDP.
- smluvní strany musí zavést korekční mechanismus - jinými slovy, návrh opatření na snížení rozpočtového schodku. Tato opatření se spustí automaticky v případě závažného odchýlení od dohodnutého srovnávacího údaje pro dlouhodobou udržitelnost;
- signatáři se dohodli na setkání Euro summitu, které spojí hlavy států nebo předsedů vlád eurozóny, nejméně dvakrát ročně;
- Evropský soudní dvůr může uložit finanční sankce 0,1 % HDP v případě, že stát nedosahuje rozpočtová pravidla;
- další ustanovení fiskálního paktu mají za cíl posílit provádění Paktu stability a růstu.

⁵ Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že strukturální saldo je děleno na primární saldo rozpočtu, které neobsahuje úrokové platby veřejného dluhu, tj. skutečné saldo rozpočtu je vyšší o tyto platby, dále je strukturální saldo očištěno o ekonomický cyklus, který zvyšuje (snižuje) skutečné saldo v případě deprese (expanze). Autoři dále uvádí, že Fiskální pakt vyžaduje, aby cyklicky očištěná primární bilance byla vyrovnaná a cílem je dosažení takové výše primárního schodku rozpočtu, který je nulový v průměru za ekonomický cyklus a který tedy umožňuje realizovat proticyklické diskreční politiky, pokud by byly nutné.

3 Metodologická část

V této části bude věnována pozornost postupu zpracování práce ve dvou oddílech.

3.1 Zpracování teoretické části

Při zpracování teoretické části bylo postupováno následujícím způsobem.

V online katalozích Národní knihovny ČR a vědecké knihovny CERGE-EI v rozšířeném hledání byla zadána klíčová slova „Pakt stability a růstu, veřejné finance, Stability and Growth Pact, “. Poté byla provedena selekce titulů viz seznam literatury a byla použita doporučená literatura stanovená v zadání pro tuto práci.

Dále bylo zadáno do vyhledávacího řádku internetového vyhledavače google.cz klíčové slovo „Stability and Growth Pact“ s výsledkem vyhledání 328000 odkazů. V rámci tohoto vyhledávání bylo pomocí metody SEO (Search Engine optimization) použito 5 odkazů z prvních deseti nejdůležitějších. Vyhledávání probíhalo především na oficiálních internetových stránkách Evropské unie (ec.europa, ecb.europa, eurozone). Pomocí stejné metodiky bylo zadáno klíčové slovo „Pakt stability a růstu“ s výsledkem vyhledávání 23000 odkazů. V tomto případě byl vybrán pomocí metody SEO z prvních 10 odkazů jeden odkaz (europa.eu). Z těchto oficiálních internetových zdrojů bylo čerpáno pro získání základní charakteristiky Paktu stability a růstu.

V dalším fázi získávání sekundárních zdrojů byla použita databáze Proquest. V této databázi byla postupně zadána klíčová slova „Stability and Growth Pact, Court of Justice, Germany, France, government deficit“ s výsledným počtem 43021 odkazů. Po tomto hrubém výběru bylo nastaveno časové omezení výběru roku 1999 - 2009 s výsledným počtem 5049 odkazů. Tento výběr byl následně filtrován pomocí navrhovaných výběrových skupin. Z tohoto výběru bylo vybráno 52 odborných prací a článků. Ze všech uvedených literárních zdrojů byla zpracována literární rešerše viz kapitola 2. V rámci zpracování teoretické části byla využita metoda syntézy informací získaných studiem relevantní literatury a odborných vědeckých prací.

3.2 Zpracování praktické části

Zpracování praktické části probíhalo ve dvou fázích. Nejprve byla detailně analyzována celá kauza žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa v kapitole 4.1. Jako oficiální zdroj byly použity internetové stránky Evropské komise (ec.europa) pro získání úředních věstníků, rozhodnutí týkající se této kauzy. Tato rozhodnutí byla pak následně konfrontována s odbornými poznatky a studii z teoretické části práce.

V dalším oddíle praktické části v kapitole 4.2 byla zaměřena pozornost na konkrétní kritéria Paktu stability a růstu u dvou zemí Německa a Francie. Jako zdroj primárních dat byla použita databáze Eurostatu. Kritéria byla sledována v období let 1999-2007. Data s databáze Eurostat byla zpracována pomocí programu Microsoft Excel 2010. Tato reálná data byla porovnána s údaji ve stabilizačních programech obsahujících prognózy vývoje jednotlivých kritérií sledovaných zemí. Prognózy stabilizačních programů byly čerpány s oficiálních dokumentů, které byly prezentovány Evropskou komisí

z internetové stránky ec.europa. Porovnání stabilizačních programů Francie a Německa s reálnými daty, bylo zvoleno především pro prezentaci funkčnosti a reakcí Evropské komise, Rady ministrů ECOFIN v rámci provádění opatření při nedodržení kritéria deficitu veřejných financí definovaných Paktem stability a růstu. V kontextu s hlavním cílem ukazuje tato analýza také na sníženou flexibilitu fiskální politiky pro nápravná opatření v rámci procedury při nadměrném deficitu.

Na základě informací získaných v teoretické a praktické části byla definována doporučení viz kapitola 4.3.

4 Praktická část

V praktické části bude zaměřena pozornost na případ Německa a Francie z roku 2003, který měl přímou souvislost s ověřením funkce Paktu stability a růstu.

4.1 Případ Německa a Francie v souvislosti z EDP v roce 2004

V této části práce bude detailně popsána procedura a její pozadí při nadměrném deficitu, ve zkratce EDP (Excessive Deficit Procedure) v souvislosti s dotčenými státy eurozóny Německa a Francie.

4.1.1 Návrh Evropské komise

Dle Ec.europa (2003) 8. ledna 2003 bylo Evropskou komisí navrženo zahájení procedury nadměrného deficitu vůči Francii a Německu, jejichž deficit v roce 2002 přesáhl povolená 3 % HDP. Jak je dále uvedeno, 21. ledna 2003 bylo Radou rozhodnuto o existenci deficitu, následně byla přijata doporučení, v nichž byla pro oba tyto členské státy stanovena lhůta pro přijetí opatření, která byla Radou doporučena k nápravě nadměrného schodku stanovených Paktem stability a růstu.

Ec.europa (2003) dále uvádí, že po uplynutí Radou stanovené lhůty (pro Francii 3. říjen 2003, pro Německo 21. květen 2003), která byla definována pro splnění doporučovaných opatření, bylo Komisi Radě doporučeno přijmout rozhodnutí, v němž by se pravilo, že Německo a Francie nepřijaly přiměřená opatření ke snížení svých schodků. Dále se uvádí, že Komise doporučila Radě zahájit další krok v postupu při nadměrném schodku, který by mohl vyústit v pokutu.

4.1.2 Zahájení procedury při nadměrném deficitu

Jak uvádí Ec.europa (2003) a čísla dokumentu 14492/1/03 REV 1, 25. listopadu 2003 Rada hlasovala na návrh Komise o zahájení procedury nadměrného schodku v případě Německa a Francie. Dále se uvádí, že dle Maastrichtské smlouvy článku 104(7) je v takovém případě rozhodnutí přijato, pokud se pro něj vysloví dvoutřetinová většina vážených hlasů členů eurozóny bez účasti dotčeného státu. Stejný zdroj uvádí, že Rada hlasovala nejprve o návrhu vůči Francii, v tomto případě návrh neprošel, neboť nebyl podpořen Německem a ostatní neměli potřebnou dvoutřetinovou většinu. Zdroj dále uvádí, že v případě hlasování o návrhu vůči Německu návrh neprošel také, a to z důvodu nepodpoření návrhu ze strany Francie, kdy ostatní opět neměli potřebnou dvoutřetinovou většinu.

Benoid at al. (2003) uvádí, že při hlasování o sankcích spojily své síly největší evropské země a zachránily Francii a Německo před hrozbou vysoké pokuty na základě fiskálních pravidel Evropské unie. Dále se uvádí, že tento krok pobouřil několik menších členských států, které nalézají v tomto případě další důkaz o síle "velké pětky" a nerespektování zájmů malých členů a práva EU.

Benoid at al. (2003) zmiňují švédského ministra financí Ringholma, který řekl: „Je nesmyslné, že zemím, jako je Francie a Německo, které neprojevily ochotu vůbec nic dělat, by mělo být umožněno, aby dále odkládaly své problémy“.

Stejný zdroj popisuje, že by se napětí mohlo projevit do závěrečných jednání o nové smlouvy EU ,kde se menší členské země obávali neadekvátního tlaku větších členských států. Dále se Evropská komise ještě tentýž den snažila na základě rozhodnutí Rady zachovat zbývající důvěryhodnost Paktu stability a růstu a podala žalobu k Evropskému soudnímu dvoru s žádostí o anulování rozhodnutí Rady.

Benoid at al. (2003) dále popisují, že německý ministr financí Hans Eichel silně odmítnul doporučení Komise, které mělo donutit Německo a Francii realizovat další rozpočtové škrty ve výši přibližně 6 miliard euro, které by zajistili 3% limit deficitu veřejných financí v roce 2005 dle Paktu stability a růstu.

4.1.3 Evropský soudní dvůr versus rozhodnutí Rady

Jak již bylo zmíněno dle Ec.europa (2003), Evropská komise podala žalobu k Evropskému soudnímu dvoru, v níž žádala, aby rozhodnutí Rady zrušil.

Ec.europa (2004) uvádí dle dokumentu č. 57/04 13. června 2004 ve sporu Evropská komise versus Rada evropské unie následující rozhodnutí Evropského soudního dvora:

- Soudní dvůr prohlašuje žalobu za nepřipustnou, pokud jde o návrh Komise proti rozhodnutí Rady ve věci Německa a Francie;
- Soudní dvůr ruší závěry přijaté Radou, v nichž Rada pozastavuje postup při nadměrném schodku a mění doporučení, která dříve podala každému z těchto členských států k nápravě nadměrného schodku;
- v souvislosti s hospodářskou a měnovou unií zavádí smlouva o ES postup při nadměrném schodku, jehož účelem je podnítit, a je-li třeba, donutit dotýčný členský stát ke snížení zjištěného schodku, tuto odpovědnost, aby státy dodržovaly rozpočtovou kázeň, má především Rada;
- Soudní dvůr konstatuje, že pokud Komise doporučí Radě přijmout rozhodnutí taková, jaká jsou předmětem řízení v projednávaném případě a požadované většiny v Radě není dosaženo, nevzniká žádné rozhodnutí a to ani konkludentní, ve smyslu Smlouvy;
- Soudní dvůr konstatuje, že nepřijetí Komisí doporučených rozhodnutí Radou nezakládá akt napadnutelný žalobou na neplatnost a tuto část žaloby považuje za nepřipustnou;
- Soudní dvůr anuloval kompletní usnesení Rady ze dne 25. listopadu s tím, že Rada nemůže sama od sebe jednat (zastavit proceduru při nadměrném schodku) bez předchozího návrhu Komise.

Jak zmiňuje Oxford Analytica (2004) důležité je, že ani Komise ani Rada nechtěly po tomto rozsudku dále v případě Německa a Francie pokračovat, naopak, obě strany se dohodly, že nastal čas pro změnu řízení o Paktu stability a růstu s cílem posílit makroekonomickou koordinaci a fiskální stabilitu i mimo sektor jednotné měny. Dále se uvádí, že na základě těchto okolností je potřeba reformovat Pakt stability a růstu při všeobecné shodě mezi členskými státy, že postup při nadměrném schodku nefunguje. Stejný zdroj popisuje, že rozsudek Evropského soudního dvora by měl otevřít cestu k postupné změně tím, že usnadní dialog mezi

Komisi a Radou, za předpokladu, že Komise začala přesouvat důraz od postupu při nadměrném schodku od krátkodobých opatření pro fiskální rovnováhu na dlouhodobější opatření na fiskální udržitelnost.

Reforma Paktu stability a růstu, která byla provedena na základě tohoto bezprecedentního případu Německa a Francie je popsána v kapitole 2.5.4.

Další názor na verdikt Evropského soudního dvora zmiňuje Economist (2004), který toto rozhodnutí komentuje, jako vítězství pragmatismu nad postupem. Dále se uvádí, že i prezident Komise Romano Prodi přiznal po hlasování Rady, že Pakt je „hloupost“, avšak i za daných okolností neváhal zachraňovat důvěryhodnost Paktu stability a růstu za každou cenu s cílem prezentovat dodržování pravidel, které by měly platit stejně pro všechny členské státy. Stejný zdroj popisuje paradox kontraproduktivity sankcí, které měly zaplatit Německo a Francie v době, kdy jejich hospodářské výsledky nebyly uspokojivé.

Economist (2004) dále uvádí, že rozhodnutí Evropského soudního dvoru ve skutečnosti nic nemění, Komise může dále doporučovat tvrdá opatření proti vzpurným vládám a Rada ministrů může odmítnout přijetí těchto doporučení, přičemž Francie a Německo mohou i nadále dělat, co se jim zlíbí. Zdroj dále popisuje, že pravidla by mohla být uplatňována spíše za pomoci tlaku dalších členských zemí než soudními rozhodnutími nebo finančními tresty. V tomto kontextu byla obava dalších členských zemí na místě, i když vše mělo být zajištěno v klauzuli „no – bailout“ popsané v kapitole 2.3.2.

4.2 Německo a Francie versus kritéria Paktu stability a růstu

Kritéria Paktu stability a růstu jsou založena na základu konvergenčních kritérií definovaných Maastrichtskou smlouvou viz kapitola 2.3. Hlavním kritériem Paktu stability a růstu je deficit/přebytek veřejných financí. Kritérium veřejného dluhu je zde uvedeno z důvodů přímé souvislosti s kritériem deficitu/přebytku veřejných financí viz kapitola 2.2, toto kritérium nebylo vedeno jako rozhodující faktor k zahájení procesu EDP.

Pro porovnání jsou uvedeny tzv. stabilizační programy⁶ Německa a Francie, ve kterých je prezentován předpokládaný trend v jednotlivých makroekonomických kritériích, v tomto případě bude použit předpoklad kritéria deficitu/přebytku veřejných financí a veřejného dluhu.

Komplexnější porovnání ve sledovaném období let 1999 – 2007 v případě kritérií veřejného deficitu a veřejného dluhu nabízejí přílohy 1 a 2, kde je například zajímavé porovnání států v eurozóně se členskými státy, které ještě členy nejsou.

⁶ Baldwin a Wyplosz (2013) uvádějí, že formálně měla každá vláda eurozóny předložit na začátku roku stabilizační program, který obsahoval vládní rozpočtový plán na daný rok a následující tři roky. Tento program byl revidován Komisí, která mohla upozornit na technické chyby nebo příliš optimistické předpovědi, poté bylo Komisí vydáno hodnocení a toto bylo následně doručeno Radě ministrů financí na schválení.

4.2.1 Německo

Hodnoty kritérií deficitu veřejných financí a veřejného dluhu jsou uvedeny v rozmezí let 1999 – 2007 především ve vztahu ke sledované kauze.

V tabulce 1 je uveden celkový přehled prognóz stabilizačních programů Německa. Je zde patrné přehodnocování cílů dle hospodářského vývoje Německa. Nesplnění 3% limitu deficitu HDP je už v roce 2001, kdy německá vláda definovala podle aktualizace z roku 2000 předpokládanou hodnotu -1,5 % HDP na rok 2001 v rámci střednědobého cíle, který byl ale v kolizi s realitou dle tab 2. Skutečná hodnota -3,1 % HDP v roce 2001 vypovídala o horším trendu vývoje než se předpokládalo. Na základě zmíněné aktualizace vydala dle Ec.europa (2002) Evropská komise 30. ledna 2002 doporučení Radě ministrů k aktualizovanému programu stability a růstu. Jak se dále uvádí, Komise navrhuje Radě ECOFIN, aby Německu bylo sděleno včasné varování na základě nařízení 1466/97 Paktu o stabilitě a růstu. Stejný zdroj uvádí, že v důsledku toho by měla být přijata dodatečná úsporná opatření vyšší, než je uvedeno v programu. Dále k dosažení vyrovnaného rozpočtu v roce 2004, je nezbytné posílit udržitelnost veřejných financí s ohledem na rozpočtové tlaky vyplývající ze stárnutí obyvatelstva. Na základě doporučení Komise by Rada měla přijmout stanovisko k aktualizovanému programu stability Německa a iniciovat včasného varování na zasedání konaném 12. února. 2002.

Ec.europa (2002) zmiňuje usnesení Rady, která na zasedání 12. února 2002 rozhodla o uzavření postupu včasného varování na základě závazku Německa, které přislíbilo urychlenou implementaci opatření na redukci deficitu.

Tabulka 1 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) – Stabilizační programy Německa

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aktualizace v roce 2000	-1,2	-1	-1,5	-1	-0,5				
Aktualizace v roce 2001		-1,3	-2,5	-2	-1	0	0		
Aktualizace v roce 2002			-2,8	-3,7	-2,7	-1,5	-1	0	
Aktualizace v roce 2003				-3,5	-4	-3,5	-2,5	-2	-1,5

Zdroj: Ec.europa (2013)

Dle tabulky 1 a 2 je možné porovnat předpoklad a realitu. Při srovnání je zde patrný optimismus prognostiků s realitou uvedenou v tabulce 2 zejména při porovnání s aktualizacemi stabilizačních programů v roce 2001 a 2002. Aktualizace z roku 2003 již přesněji odráží realitu tohoto kritéria.

Na základě závazku Německa však nedošlo k očekávanému zlepšení. Jak uvádí Ec.europa (2013), Komise po předložení a revidování další aktualizace z roku 2002, v

nichž byla predikována hodnota deficitu veřejných financí 3,7 % HDP na rok 2002, rozhodla 19. listopadu 2002 o předložení návrhu Radě, kde žádala o zahájení procedury při nadměrném deficitu. Jak je dále uvedeno, Rada na základě tohoto návrhu rozhodla o existenci nadměrného deficitu a vydala doporučení, aby bylo Německem přijato korekční opatření do 21. května 2003. Stejný zdroj uvádí, že v příští aktualizaci stabilizačního programu by měl být naplánován minimální pokles deficitu veřejných financí o 0,5 % HDP. Další vývoj kauzy je uveden v kapitole 4.1.2.

Tabulka 2 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) Německa

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Německo	-1,6	1,1	-3,1	-3,8	-4,2	-3,8	-3,3	-1,6	0,2

Zdroj: Eurostat (2014)

V případě Německa je vidět optimistický odhad počínaje rokem 2001 a vystupňovaný až do roku 2003, kdy bylo oprávněně navrženo Evropskou komisí zahájení procedury nadměrného deficitu. Německem byl deficit veřejných financí překročen oproti definovanému cíli o 1,2 % HDP. Jak uvádí Buerkle (2002), Německo se ještě zotavovalo do roku 2000 ze sjednocení východní a západní části. Zdroj dále zmiňuje, že v roce 2000 měla na ekonomiku vliv významná daňová reforma, která pomohla ekonomiku rozhybat. Dále v roce 2000 vzrostla míra reálného HDP o 3 % a míra nezaměstnanosti klesla. Na základě těchto faktorů byl v roce 2000 přebytek veřejných financí Německa 2,2 % HDP oproti prognostice stabilizačního plánu.

Dále zdroj uvádí, že v roce 2001 byl trend deficitu opačný, zejména se jednalo o špatný odhad vlády při stimulačním účinku snížení daní z příjmu fyzickým osobám, který byl následně kompenzován zvýšením cen energií a nákladů na zdravotní pojištění. Stejný zdroj zmiňuje Kocha Wesera, který upozornil na obrovský omyl v tom, že jsou ekonomiky USA a Evropy v jistém smyslu odděleny a imunní vůči jakémukoliv zpomalení ekonomiky USA, jednalo se především o obrovské investice Německa v automobilovém průmyslu na území USA. Stejný zdroj popisuje varování ministra financí Eichlera na porušení 3 % schodku definovaného Paktem stability a růstu z důvodu dalšího požadované daňové reformy, která by zapříčinila nižší příjmy o 6,2 miliard euro v roce 2003. Dále se uvádí, že mezi další důvod, který přispěl k velkému deficitu v roce 2003 byly kromě zmíněných probíhajících daňových a penzijních reforem také obrovské výdaje na integraci 16 milionů lidí z bývalého komunistického východního Německa do tržní ekonomiky týkající se modernizace zastaralých zařízení a zchátralé infrastruktury. Přesněji se uvádí, že bylo vynaloženo 75 miliard ročně (3,5 % HDP). Stejný zdroj uvádí, že velmi důležitou roli sehrály zvýšené výdaje na zdravotnictví a penzijní reforma.

Další kritérium je Veřejný dluh, který musel být také uveden ve stabilizačních programech. V případě Německa je v tabulce 4 zřetelné opět přehodnocování prognóz dle hospodářského vývoje. Jak je uvedeno v kapitole 2.2, při fiskální nerovnováze se veřejný dluh projevuje v dlouhodobějším horizontu. Rozpočtová politika přímo ovlivňuje veřejný dluh, jak je uvedeno Machem a Pilipem (2011), za nadměrný schodek lze považovat takový deficit, vedoucí k růstu poměru státního dluhu na HDP. V případě

Německa to byla především tzv. fiskální iluze, kterou mohli voliči pociťovat v daňových reformách, které probíhaly od roku 2000 a jejichž efekt se promítl v dalších letech zvýšením veřejného dluhu.

Tabulka 3 Veřejný dluh (% HDP) – Stabilizační programy Německa

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aktualizace v roce 2000	61	61	60,5	59,5	58,5				
Aktualizace v roce 2001		60,3	60	60	59	57	55,5		
Aktualizace v roce 2002			59,5	61	61,5	60,5	59,5	57,5	
Aktualizace v roce 2003				60,8	64	65	65,5	65	64,5

Zdroj: Ec.europa (2013)

Při porovnání tabulky 2 a 4 je vidět souvislost deficitu veřejného rozpočtu zejména v letech 2002 – 2005. Na základě údajů tabulky 3 je možné konstatovat, že predikce veřejného dluhu byla poměrně přesná.

Tabulka 4 Veřejný dluh (% HDP) Německa

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Německo	61,3	60,2	59,1	60,7	64,4	66,2	68,6	68	65,2

Zdroj: Eurostat (2014)

Jak uvádí Bibow (2003), veřejný dluh se vyšplhal v Německu od počátku devadesátých let minulého století především z fiskálních důsledků sjednocení Německa. Jenom část výdajů vynaložených v integraci nových spolkových zemí byla financována vybíráním daní a příspěvků na sociální zabezpečení, a to především v případě Spolkové vlády. Nicméně, rostoucí vládní zadlužení, jako částečná reakce na obrovskou výzvu, kterou představuje sjednocení, je odůvodnitelné pouze po omezenou dobu. Jinak hrozí nebezpečí, že by stát mohl spadnout do dluhové pasti, ve kterém rozpočtový schodek a kumulovaný dluh na úrovni státu v důsledku rychle rostoucích úrokových plateb je zátěží. Dále zdroj zmiňuje, že nárůst veřejného zadlužení a dlouhodobých rozpočtových schodků, které trápí Německo od sjednocení naznačují, že fiskální konsolidace byla sledována se zpožděním a ne dost důsledně.

I tento fakt mohl mít vliv na stanovení přesnějších prognóz stabilizačních programů Německa.

4.2.2 Francie

Jak již bylo uvedeno, i Francie měla stejný problém jako Německo v respektování cílů definovaných Paktem stability a růstu. Ec.europa (2013) zmiňuje že, Francie stanovila dva možné scénáře ve svých stabilizačních programech, ten první počítal s tempem růstu reálného HDP 2,5 % (v tabulce 5 a 7 je tento scénář označen jako plán B), druhý počítal s optimističtější variantou tempa růstu reálného HDP 3 % (v tabulce 5 a 7 je tento scénář označen jako plán A).

Tabulka 5 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) – Stabilizační programy Francie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aktualizace v roce 2000 Plán A		-1,4	-1	-0,6	-0,4	0,2			
Aktualizace v roce 2000 Plán B		-1,4	-1			-0,5			
Aktualizace v roce 2001 Plán A			-1,4	-1,4	-1	0			
Aktualizace v roce 2001 Plán B			-1,4	-1,4	-1,3	-0,5			
Aktualizace v roce 2002 Plán A				-2,8	-2,6	-2	-1,4	-0,5	
Aktualizace v roce 2002 Plán B				-2,8	-2,6	-2,1	-1,6	-1	
Aktualizace v roce 2003 Plán A					-4	-3,6	-2,6	-1,6	-0,7
Aktualizace v roce 2003 Plán B					-4	-3,6	-2,9	-2,2	-1,5

Zdroj: Ec.europa (2013)

Stabilizační program z roku 2001 dle tabulky 5 plánoval deficit 1,4 % HDP pro rok 2002. Tento cíl byl však v rozporu s aktuálním trendem a prognózy Evropské komise. Europa (2002) uvádí, že na základě prognózy Evropské komise (IP/02/1659), která odhaduje růst deficitu na hodnotu 2,7 % HDP v roce 2002 je zásadní nesoulad mezi reálným trendem a deklarovaným cílem. Stejný zdroj popisuje, že Komise doporučuje Radě, aby Francii bylo sděleno včasné varování a bylo takto učiněno bez výhrad. Komise především poukazovala na nerozhodnost Rady v případě stejné procedury s Německem, kde byl na základě příslibu Německa tento postup zastaven. Už ve fázi včasného varování v případě Německa byla prezentována nejednotnost a nesoulad procedury Paktu stability a růstu v praxi.

Dle Eur-lex (2003) vydala Rada 21. ledna 2003 následující doporučení s úmyslem vydání včasného varování Francii:

- francouzská vláda by měla přijmout veškerá vhodná opatření, aby se zajistilo, že schodek veřejných financí neporušuje 3 % HDP v roce 2003;
- přijetí opatření ke zlepšení cyklicky očištěné rozpočtové pozice nejméně o 0,5 procentního bodu HDP by nejen snížilo riziko deficitu vládního sektoru k porušení 3 % HDP v roce 2003, ale také přispělo k obnově konsolidace rozpočtu směrem k téměř vyrovnanému postavení od roku 2003;
- měl by být nastaven rozpočtový plán se snížením deficitu 0,5 % HDP ročně pro dosažení střednědobého vyrovnaného nebo přebytkového stavu rozpočtu do roku 2006.

Dle Ec.europa (2003) Komise 2. dubna 2003 zveřejnila report, který byl založen na upozornění Eurostatu, který deklaroval hodnotu deficitu 3,1 % HDP za rok 2002. Tento report dále uvádí, že za těchto podmínek je nutné iniciovat proceduru při nadměrném deficitu.

Jak je patrné při srovnání tabulek 5 a 6, aktualizace stabilizačních programů z let 2001 a 2002 byly příliš optimistické.

Na základě tohoto předešlého kroku vydala dle Ec.europa (2003) Komise 7. května 2003 doporučení Radě o iniciování procedury při nadměrném deficitu.

Tabulka 6 Deficit/přebytek veřejných financí (% HDP) Francie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Francie	-1,8	-1,5	-1,5	-3,1	-4,1	-3,6	-2,9	-2,3	-2,7

Zdroj: Eurostat (2014)

Jak je dále uvedeno, Rada 7. května 2003 vydala rozhodnutí o existenci nadměrného deficitu a zahájení procedury při nadměrném deficitu. Dále bylo Radou následně vydáno 18. června 2003 doporučení Francii na urychlené řešení situace s konečnou lhůtou do 3. října 2003 pro provedení opatření v důsledku nadměrného deficitu veřejných financí.

Uvedená fakta ukazují na lepší reaktivitu procesu a komunikací mezi Komisí a Radou.

Dle Ec.Europa (2003) Komise 8. října 2003 vydala další doporučení Radě o neúčinných opatřeních ze strany Francie ve věci nadměrného deficitu. Komise dále prezentovala další aktualizaci z roku 2003 a napadá plánovaný trend Francie v oblasti veřejných financí.

V tabulce 5 jsou uvedeny prognózované hodnoty deficitu pro rok 2003 a 2004, které jsou nad akceptovatelným limitem 3 %. Následné dokončení této kauzy je uvedeno v kapitole 4.1.2 a 4.1.3, stejně jako v případě Německa to bylo především politické rozhodnutí ve věci silných ekonomik.

Následné kritérium veřejného dluhu, je jako v případě Německa uvedeno pro úplnost a ze stejných důvodů zmíněných v kapitole 4.2.1.

Tabulka 7 Veřejný dluh (% HDP) – Stabilizační programy Francie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Aktualizace v roce 2000 A		58,4	57,2	55,9	54,7	53			
Aktualizace v roce 2000 B		58,4	57,2	56,3	55,6	54,5			
Aktualizace v roce 2001 A			57,1				51,8		
Aktualizace v roce 2001 B			57,1				52,9		
Aktualizace v roce 2002 A				58,7	59,1	58,5	57,3	55,4	
Aktualizace v roce 2002 B				58,7	59,1	58,9	58,3	57	
Aktualizace v roce 2003 A					61,4	62,8	62,6	61,4	59,4
Aktualizace v roce 2003 B					61,4	62,8	63,2	62,8	61,8

Zdroj: Ec.europa (2013)

Při porovnání tabulek 7 a 8 je viditelný opětovný optimismus francouzských prognostiků. Je možné také vysledovat u obou dvou států v aktualizaci z roku 2003 přiznání reálné situace a to především v souvislosti s analyzovanou kauzou.

Tabulka 8 Veřejný dluh (% HDP) Francie

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Francie	58,9	57,3	56,9	58,8	62,9	64,9	66,4	63,7	64,2

Zdroj: Eurostat (2013)

Jak uvádí The Economist Intelligence Unit (2002), problémy, které měla Francie ve sledovaném období, byly ovlivněny především následujícími faktory:

- předchozí socialistická vláda v čele s Lionelem Jospinem nedokázala řešit strukturální rozpočtový deficit během období 1998 – 2000, které bylo poměrně stabilní (viz tabulka 6 a 8) a nebyl vytvořen žádný manévrovací prostor pro následný pokles ekonomiky v hospodářském cyklu;

- bylo zřejmé alespoň půl roku před volbami v roce 2002, že pokud vláda neprovede zásadní opatření pro snížení deficitu, bude mít Francie problémy s dodržáním kritéria deficitu Paktu stability a růstu;
- stejně jako vláda v čele s Lionelem Jospinem, tak ani vláda v čele s Jean-Pierre Raffarinem nedostala pod kontrolu výdaje na zdravotní péči. To následně vedlo k velkému deficitu na účtech sociálního zabezpečení a samozřejmě k celkovému vladnímu deficitu veřejných financí.

Stejný zdroj popisuje, že právě neochota politiků udělat cokoli například před volbami, je mnohdy příčinou opožděných diskrečních opatření. Dále se uvádí, že pro snižování deficitu veřejných financí Paktu stability a růstu v roce 2003 stejně vláda musela přistoupit k snížení počtu státních zaměstnanců. Toto nepopulární opatření mělo samozřejmě velký vliv na snížení francouzského deficitu.

4.3 Formulovaná doporučení pro funkci a pozici Paktu stability a růstu

Na základě syntézy informací v teoretické části a rozboru kauzy Německa a Francie v praktické části jsou definována následující doporučení, která by měla zlepšit pozici Paktu stability a růstu v rámci Evropské unie:

- Pakt by měl zaměřit pozornost spíše na poměr dluhu k HDP než na poměr schodku deficitu veřejných financí k HDP. Při definování vhodného postupu na snížení veřejného dluhu by politici členských zemí měli vzít v úvahu potřebu vyšších veřejných investic, jakož i budoucí závazky;
- Pakt by měl být zaměřen na cyklicky očištěné rozpočty členských zemí. Porušení limitu deficitu veřejných financí 3 % HDP by mělo být tolerováno v případě neočekávaných cyklických faktorů;
- Pakt stability a růstu by měl být zaměřen na tzv. implicitní závazky, které nejsou obsaženy v aktuálních rozpočtech jednotlivých zemí, tyto závazky představují především budoucí zatěžující výdaje, které mohou být spojeny s procesem stárnutí populace členských zemí. Jedná se především o výdaje na zdravotní péči a penze. V příloze 3 je patrný trend stárnutí populace, který je u některých států alarmující;
- zásadní doporučení je k návrhu a prognózování stabilizačních programů. Zejména se jedná o velmi opožděné reakce vlád jednotlivých zemí. Včasné zavádění diskrečních opatření je velmi problematické a opožděné. Následné prognózy stabilizačních programů prezentují trendy nad limit deficitu 3 %, ale už je příliš pozdě zavádět opatření na snížení deficitu;
- dalším faktorem na zamyšlení pro politiky Evropské unie je flexibilita použití nástrojů fiskální politiky a to zejména u členských států eurozóny. Pro státy už není možnost využívat nástroje měnové politiky, které jsou daleko více časově účinnější;
- Pakt by se měl více zabývat problémem nepřiměřeného prosazování fiskálního federalismu v rámci Evropské unie, který jde proti základním identitám členských zemí a bere těmto zemím možnost více ovlivnit svůj ekonomický vývoj. Problém mezi sdílením pravomocí v rámci Evropské unie a zachováním suverenity členských zemí je dané v mnoha případech svojí neslučitelností ve smyslu porušení suverenity členských zemí;

- na plnění cílů Paktu stability a růstu má obrovský vliv politické klima jednotlivých členských zemí. Zejména volební období jednotlivých vlád. Tyto vlády přijímají především krátkodobá rozhodnutí a přesouvají nepopulární opatření na další budoucí vlády. Tento fakt by měl podpořit preferenci veřejného dluhu, jako kritéria, které až po delší době odráží hospodaření a kumulaci chyb vlád členských zemí;
- dalším doporučením je zvážení udělování sankcí nebo jejich výše zemím v době ekonomického poklesu a neplnění kritéria deficitu. Je to zcela kontraproduktivní řešení, které v konečném důsledku může díky propojenosti ekonomik, především zemí eurozóny způsobit následný problém v rámci Evropské unie;
- tlak na dodržování kritérii stanovených Pakt stability a růstu by mohl být veden především politicky v rámci Evropské unie pomocí tlaku vlád ostatních členských zemí. Sankcí by mohlo být například i nemožnost čerpání strukturálních fondů Evropské unie;
- Pakt stability a růstu by měl více řešit rozdíly a výchozí podmínky jednotlivých členských zemí pro plnění cílu Paktu. Jedná se zejména o kulturní a makroekonomickou heterogenitu.
- Pakt by měl při řešení sankcí vůči členským zemím postupovat vůči všem zemím rovnocenně bez rozdílu a bez ohledu na velikost vlivu v rámci Evropské unie;
- měl by být také zvážen a přehodnocen smysl Paktu stability a růstu. Především se jedná o politické hledisko. V jednotlivých členských zemích jsou demokraticky voleny vlády, které mají politickou legitimitu rozhodovat a určovat fiskální politiku. Tento fakt je v přímém rozporu se závěrečnými rozhodnutími Rady, která tuto politickou legitimitu nemá;
- na základě předešlého doporučení by měly být cíle Paktu stanoveny ve vnitrostátních právních předpisech.

5 Závěr

Vývoj veřejných financí členských států Evropské unie před vznikem Evropské měnové unie vedl tvůrce nového měnového systému k vzniku Paktu stability a růstu, jako opatření pro dodržování konvergenčních kritérií. Především se jednalo o kritérium deficitu veřejných financí, které bylo stanoveno Maastrichtskou smlouvou.

Hlavním cílem této bakalářské práce byla formulace možných doporučení pro zlepšení funkce Paktu stability a růstu v rámci Evropské unie na základě analýzy kauzy žaloby Evropské komise na Radu a rozhodnutí Evropského soudního dvora v případě Francie a Německa v roce 2004. Tato doporučení jsou uvedena v kapitole 4.3.

Analýza této kauzy uvedená v kapitole 4 ukázala nedostatky funkce Paktu stability a růstu. Především na základě faktů a odborných studií o této kauze je možné tvrdit, že komunikace mezi Evropskou komisí a Radou byla zdlouhavá a neefektivní v případě iniciování procedury při nadměrném deficitu. Dále rozhodnutím Evropského soudního dvora, který projednával žalobu Evropské komise na rozhodnutí Rady z roku 2003 v případě Německa a Francie, bylo vytvořeno bezprecedentní rozhodnutí na jehož základě oba dva státy nebyly sankcionovány. Projevil se zde především rozdíl v posuzování malých a velkých členských států. V další části této analýzy byly porovnány prognózy stabilizačních programů Německa a Francie s reálnými údaji s databáze Eurostatu v období let 1999 – 2007. Na základě těchto dat, udávalo Německo v aktualizaci stabilizačního programu z roku 2000 prognózu hodnoty deficitu veřejných financí 1,5 % HDP na rok 2001. Skutečná hodnota deficitu veřejných financí však byla 3,1 % HDP. Na základě této hodnoty a vývoje byla Evropskou komisí iniciována procedura při nadměrném deficitu. I v případě Francie, která prognózovala hodnotu deficitu veřejných financí 1,4 % HDP pro rok 2002 uvedenou v aktualizaci stabilizačního programu z roku 2001, byla skutečná hodnota deficitu veřejných financí 3,1 % HDP. Evropská komise postupovala tak jako v případě Německa a podala návrh na zahájení procedury při nadměrném deficitu. Tato analýza ukazuje, jak je fiskální politika, jako jediný nástroj členských zemí eurozóny, neflexibilní. Není možné v krátkém období pouze tímto nástrojem učinit nápravná opatření ke snížení deficitu veřejných financí. Především z tohoto důvodu neměly Německo a Francie příliš možností, aby na výzvu Evropské komise učinily nápravná opatření ke snížení deficitu v krátké době jednoho roku a vyhnuly se zavedení procedury při nadměrném schodku a hrozícím sankcím za nesplnění limitu deficitu veřejných financí 3 % HDP. Na základě prognózovaných hodnot ve stabilizačních programech sledovaných zemí s porovnáním s reálnými dosaženými hodnotami uvedených v databázi Eurostat je patrný optimismus prognostiků obou zemí. Teprve aktualizace stabilizačních plánů z roku 2003 v případě obou dvou zemí ukazuje, jak obě dvě země přehodnotily své odhady i na základě zkoumané kauzy. V souvislosti se stabilizačními programy je nutné zmínit kritérium veřejného dluhu, na které by měl být kladen větší důraz, protože dokáže promítnout lépe dlouhodobý vývoj jednotlivých ekonomik a dokáže zviditelnit takzvané implicitní závazky, které nejsou obsaženy v aktuálních rozpočtech jednotlivých zemí. Jedná se například o problém stárnutí populace a výdajů na zdravotnictví, které nepředpokládala dle analýzy deficitu veřejných financí ve sledovaném období Francie.

Podmínky Paktu stability a růstu na základě analyzované kauzy byly v roce 2005 přehodnoceny a do určité míry změkčeny. Tyto úpravy daly členským státům více prostoru na nápravu sledovaných kritérií. Byla například prodloužena lhůta pro analýzu a posouzení stabilizačních programů Radou, kterými se tato práce zabývá.

Na základě faktů z odborných studií je patrné, že Pakt stability a růstu má svůj význam při udržování fiskální disciplíny v rámci Evropské unie. V opačném případě je to také nástroj na prosazování mnohdy velmi kritizované fiskální federalizace. Trend fiskální federalizace je zde zmíněn především z důvodu tlaku a omezujících rozhodnutí na členské státy Evropské unie, při jejichž uplatňování má Pakt stability a růstu svoji roli. Snaha o fiskální federalizaci Evropské unie, která je prosazována výkonnými orgány Evropské unie, narušuje suverenitu členských zemí. Především bude záležet na jednotlivých členských státech Evropské unie a jejich suverénních vládách, do jaké míry za sebe budou nechávat rozhodovat výkonné orgány Evropské unie včetně nástroje na udržení fiskální disciplíny Paktu stability a růstu.

Literatura

BALDWIN, R., WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Překlad Stanislav Šaroch. Praha: Grada, 2013, 580 s. ISBN 978-80-247-4568-8.

BRUNILA, A., BUTI, M., FRANCO, D. *The stability and growth pact: the architecture of fiscal policy in EMU*. New York: Palgrave, 2001, xiv, 439 p. ISBN 03-339-6145-5.

DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008, xx, 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

EBELING, R. *Autoři CEPu o euru*. Vyd. 1. Editor Martin Slaný. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010, 133 s. ISBN 978-808-6547-947.

FAJMON, H. *Euro versus koruna: dilemata jednotné měny v době dluhové krize*. 4., rozš. vyd. Editor Ivana Pečinková. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, 339 s. ISBN 978-80-7325-265-6.

HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.

MAAYOTOVÁ, A. *Veřejné finance*. 2012. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2013. ISBN 978-80-86730-90-5.

MACH, P. *Úskalí evropské integrace*. 2., dopl. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2003, 95 s. ISBN 80-865-4716-7.

MACH, P., PILIP, I. *Evropská unie*. Vyd. 1. Editor Milan Žák. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011, 115 s. ISBN 978-80-86730-72-1.

MITCHELL, W., MUYSKEN, J., VEEN, T. *Growth and cohesion in the European Union: the impact of macroeconomic policy*. Northampton, MA: Edward Elgar, c2006, xx, 250 p. ISBN 978-184-5426-118.

PAVELKA, T. *Makroekonomie: základní kurz*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007, 277 s. Edice učebních textů. Ekonomie. ISBN 978-808-6730-219.

ŠREIN, Z. *Pakt stability a růstu - vymoženost nebo přítěž eurozóny?*. Praha: Oeconomica, 2003, 18 s. ISBN 80-245-0531-2.

ŽÁK, M. *Hospodářská politika*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007, 210 s. Edice učebních textů. Ekonomie. ISBN 978-808-6730-042.

Internetové zdroje

ATKINS, R. ECB chief cautions on watering down of EU stability pact BUDGET RULES [online]. *Financial Times*, 2005 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/249541477?accountid=130206>

BENOIT, B., HUMES, CH., PARKER, G. Big' nations join forces over fines: Italy, UK and Spain back France and Germany in their fight against sanctions under stability pact [online]. *Financial Times*, 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: search.proquest.com/docview/249393712?accountid=130206

BIBOW, J. On the 'burden' of German unification [online]. *Banca Nazionale Del Lavoro Quarterly Review*, 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/204994095?accountid=130206>

BUERKLE, T. The German dilemma [online]. *Institutional Investor*, 2002 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/221493573?accountid=130206>

Česká národní banka. *Kritéria konvergence* [online]. 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

DABROWSKI, M. *Where is the EU/EMU's fiscal integration heading?* [online]. CASE Network Studies and Analyses, 2013 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1444640824?accountid=130206>

DEEG, R. Contemporary challenges to German federalism: From the European Union to the global economy [online]. *Law and Policy in International Business*, 2001 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/205915682?accountid=130206>

Ecb.europa. *The Reform Of The Stability And Growth Pact* [online]. 2005 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/pp59_73_mb200508en.pdf

Ec.europa. [online]. 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/about/index_cs.htm

Ec.europa. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/court-justice/index_cs.htm

Ec.europa. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/index_en.htm

Ec.europa. *14492/1/03 REV 1* [online]. 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/11_council_press_releases/2003-11-25_council_press_release_en.pdf

Ec.europa. *PRESS RELEASE No 57/04* [online]. 2004 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/30_edps/other_documents/2007-04-13_de_fr_verdict_ecj_en.pdf

Ec.europa. *Commission assesses the German Stability Programme Update (2001-2005)* [online]. 2002 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-02-164_en.htm?locale=en

Ec.europa. *6108/02 (Presse 28)* [online]. 2002 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ecofin/69429.pdf#page=7

Ec.europa. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/convergence/index_en.htm

Ec.europa. *Stability and convergence programmes* [online]. 2013 [cit. 2014-10-26]. Dostupné

[z:http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/convergence/programmes/1999-00_en.htm](http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/convergence/programmes/1999-00_en.htm)

Ec.europa. *SEC (2003) 412/4* [online]. 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/30_edps/104-03/2003-04-02_fr_104-3_en.pdf

Ec.europa. *SEC (2003) 515 Final* [online]. 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/30_edps/104-06_commission/2003-05-07_fr_104-6_commission_en.pdf

Ec.europa. *SEC (2003) 1083 Final* [online]. 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/30_edps/104-08_commission/2003-10-08_fr_104-8_commission_en.pdf

Economist. *If only they could all be like luxembourg* [online]. Economist, 2004 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:<http://search.proquest.com/docview/208733929?accountid=130206>

Eur-lex.europa. *NARÍZENÍ RADY (ES) č. 1055/2005* [online]. 2005 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005R1055&rid=4>

Eur-lex. [online]. 2003 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32003H0090&from=EN>

Europa. [online]. 2010 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_cs.htm

Europa. [online]. 2005 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125021_cs.htm

Europa. [online]. 2012 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z:http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/stability_and_growth_pact/125019_cs.htm

Europa. [online]. 2002 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-02-1704_en.htm?locale=en

Eurostat. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00127&plugin=1>

Eurostat. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde410&plugin=1>

Eurostat. [online]. 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tsdde511&plugin=1>

MOGHADAM, R. Europe's road to INTEGRATION [online]. *Finance & Development*, 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1512709233?accountid=130206>

OPREA, F a I BILAN. Alternative budgetary adjustment strategies in EU countries - a critical approach [online]. *Journal of Economics Studies and Research*, 2013 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1460233270?accountid=130206>

OWEN, D. Yes to europe, no to federalism [online]. *The Economist*, 1998 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/224095933?accountid=130206>

Oxford Analytica. EUROPEAN UNION: SGP judgement ends struggle [online]. *Oxford Analytica Daily Brief Service*, 2004 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/192447041?accountid=130206>

PARKER, G. Brussels plans reform of stability pact to counter its 'lost credibility' [online]. *Financial Times*, 2004 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/249452033?accountid=130206>

Přílohy

Příloha 1 Deficit veřejných financí (%HDP) vybraných zemí v Evropské unii

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belgie	-0,6	-0,1	0,2	0,1	-1,8	-0,2	-2,6	0,3	0
Bulharsko	0,1	-0,5	1	-1,2	-0,4	1,8	1	1,8	1,1
Dánsko	0,9	1,9	1,1	0	-0,1	2,1	5,0	5,0	3,2
Německo	-1,5	1	-3,1	-3,9	-4,1	-3,7	-3,3	-1,5	0,3
Irsko	2,4	4,8	0,9	-0,3	0,4	1,4	1,6	2,8	0,2
Řecko								-6,1	-6,7
Španělsko	-1,3	-1	-0,5	-0,4	-0,4	0	1,2	2,2	2
Francie	-1,6	-1,3	-1,4	-3,1	-3,9	-3,5	-3,2	-2,3	-2,5
Itálie	-1,8	-1,3	-3,4	-3,1	-3,4	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3
Nizozemí	0,3	1,9	-0,4	-2,1	-3	-1,8	-0,3	0,2	0,2
Rakousko	-2,6	-2,1	-0,6	-1,3	-1,7	-4,8	-2,5	-2,5	-2,5
Portugalsko	-3	-3,2	-4,8	-3,3	-4,4	-6,2	-6,2	-6,2	-4,3
Finsko	1,7	6,9	5,0	4,1	2,4	2,2	2,6	3,9	5,1
Švédsko	0,8	3,2	1,4	-1,5	-1,3	0,3	1,8	2,2	3,3

Zdroj: Eurostat (2014)

Příloha 2 Veřejný dluh (%HDP) vybraných zemí v Evropské unii

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Belgie	113,6	107,8	106,5	103,4	98,4	94	92	87,9	84
Bulharsko	77,6	72,5	66	52,4	44,4	37	27,5	21,6	17,2
Dánsko	58,1	52,4	49,6	49,5	47,2	45,1	37,8	32,1	27,1
Německo	61,3	60,2	59,1	60,7	64,4	66,2	68,6	68	65,2
Irsko	47	37	34,5	31,8	31	29,4	27,2	24,6	24,9
Řecko	94	103,4	103,7	101,7	97,4	98,6	100	106,1	107,4
Španělsko	62,4	59,4	55,6	52,6	48,8	46,3	43,2	39,7	36,7
Francie	58,9	57,3	56,9	58,8	62,9	64,9	66,4	63,7	64,2
Itálie	113,1	108,6	108,3	105,4	104,1	103,7	105,7	106,3	103,3
Nizozemí	61,1	53,8	50,7	50,5	52	52,4	51,8	47,4	45,3
Rakousko	66,8	66,2	66,8	66,2	65,3	64,7	64,2	62,3	60,2
Portugalsko	51,4	50,7	53,8	56,8	59,4	61,9	67,7	69,4	68,4
Finsko	45,7	43,8	42,5	41,5	44,5	44,4	41,7	39,6	35,2
Švédsko	64,3	53,9	54,7	52,5	51,7	50,3	50,4	45,2	40,2

Zdroj: Eurostat (2014)

Příloha 3 Projektovaná míra závislosti na stáří (%) u vybraných zemí Evropské unie

	2013	2020	2030	2040	2050	2060	2070	2080
EU (28 zemí)	27,48	31,82	39,01	45,91	49,43	50,16	49,35	51
Belgie	26,83	29,45	34,47	37,22	37,91	39,83	41,87	45,12
Česká republika	24,59	31,27	35,17	40,16	48,17	50,29	45,55	47,8
Dánsko	27,58	31,38	36,5	40,55	39,45	41,57	44,93	47,21
Německo	31,32	35,81	46,85	55,55	57,3	59,21	59,8	59,9
Irsko	18,6	23,23	30,33	38,56	44,8	35,98	32,35	36,85
Řecko	30,86	34,26	41,18	53,16	63,6	61,13	56,18	56,77
Španělsko	26,33	30,42	39,56	53,49	62,48	53,73	46,51	48,3
Francie	27,5	32,65	39,05	44,03	43,78	42,85	44,21	46,43
Itálie	32,66	34,93	40,79	49,79	52,92	53,06	53,59	56,8
Nizozemí	25,5	30,8	40,1	47,14	46,44	47,7	50,5	52,7
Rakousko	26,77	29,25	37,43	44,28	46,63	50,38	52,33	54,24
Portugalsko	29,44	34,31	43,1	54,9	64,3	63,8	65,6	68,25
Finsko	28,95	35,76	41,31	41,15	41,92	44,87	47,17	49,76
Švédsko	29,89	32,96	35,49	37,36	37,55	41,35	41,92	44,53

Zdroj: Eurostat (2014)

V příloze 3 je zobrazena tzv. projektovaná míra závislosti na stáří, která udává předpokládaný počet osob ve věku 65 a více let, vyjádřená jako procento z předpokládaného počtu osob ve věku 15 – 64 let.